

Päiväosasto JuJu

Lastensuojelun avohuollon tukimuoto Tampereella

Eeva Lyyra

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2011
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalisen kuntoutuksen vaihtoehtoiset
opinnot
Tampereen ammattikorkeakoulu

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalisen kuntoutuksen vaihtoehtoiset opinnot

LYYRA, EEVA:

Päiväosasto JuJu – Lastensuojelun avohuollon tukimuoto Tampereella

Opinnäytetyö 53 s., liitteet 3 s.
Huhtikuu 2011

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on esitellä Tampereen kaupungin uutta lastensuojelun avohuollollista palvelua ja tuoda asiakkaana olevan nuoren ääni kuuluviin. Opinnäytetyössä avataan keskeisiä käsitteitä lastensuojeluun liittyvän aineiston avulla.

Juju eli Jutun Juoni on uusi Tampereen kaupungin tarjoama lastensuojelun avohuollon tukimuoto. Päiväosasto JuJu on tarkoitettu tukemaan 12–17-vuotiaiden nuorten ja heidän perheidensä arkea. Työtä tehdään intensiivisellä otteella kodin, koulun ja vapaa-ajan kentillä. JuJu on avattu asiakkaille tammikuussa 2010. JuJun työn tavoitteena on saattaa nuori takaisin omalle koulutielle sekä luoda toivoa tulevaisuuteen. Asiakkuuden aloittaa ja päättää nuoren asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Kaikilla JuJun asiakkaila on lastensuojelun asiakkuus.

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa on hyödynnetty fenomenografista otetta. Fenomenografisella tutkimusotteella voidaan tutkia ihmisten käsityksiä erilaisista asioista. Aineiston hankinnan metodina käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua. Opinnäytetyön aineisto koostuu kolmen JuJun asiakkaana olevan nuoren haastatteluista.

Tutkimuksen tuloksena saatiin todisteita niistä seikoista, joihin nuoret kokevat saavansa tukea Jujussa. Näitä olivat perhesuhteet, koulunkäynti ja vuorokausirytm. JuJu työskentely oli vaikuttanut haastateltaviin haastatteluhetkillä jo monissa asioissa. Näitä asioita olivat: tietokoneriippuvuuden poistuminen, paremmat välit vanhempiin, esiintymispelon lieveneminen, sopimuksista kiinnipitäminen ja sääntöjen noudattaminen, koulutyön parantuminen ja ryhmätyötaitojen lisääntyminen.

Jujussa nuori oppii ottamaan vastuuta elämästään, joka ennaltaehkäisee esimerkiksi koulutuksellista syrjäytymistä. Asiakaslähtöiset ja dialogiset menetelmät lisäävät nuoren kokemusta kuulluksi tulemisesta.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
TAMK University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
Social Rehabilitation

LYYRA, EEVA: Day Unit JuJu - Child Welfare Unit to Support Open Care Provided by the City of Tampere

Bachelor's thesis, 53 pages, appendices 3 pages
April 2011

The aim of this thesis was to examine a recently launched child welfare service provided by the city of Tampere and to explore the experiences of the adolescents who use the service. Central concepts were defined in the thesis through literature related to child welfare.

JuJu (Jutun Juoni) is a new form of child welfare support in open care provided by the city of Tampere. The purpose of Day Unit JuJu is to support everyday lives of adolescents', aged 12 to 17, and their families. The intensive support services cover the areas of home, school and free time. JuJu was opened for clients in January 2010 and its aim is to support the school performance of adolescents and to provide them with a hopeful outlook for the future. The client relationship is always started and ended by the social worker responsible for the adolescents' affairs. All clients of JuJu are also clients of child welfare services.

This thesis is a qualitative study, which employs a phenomenographic research approach, which can be used to investigate how people conceptualize different matters. The method of semi-structured theme interview was employed for collecting the research material, which consists of interviews with three clients at JuJu.

The study provided evidence of the aspects in which the adolescents feel they receive support from JuJu. These included family relationships, schoolwork and day-rhythm. At the time of the interviews, the work done at JuJu had affected the interviewees in many ways. The affected aspects of their lives included better relationship with parents, alleviation of fear of public speaking, better compliance with agreements and rules, improved performance at school, better team work skills and end of computer dependency.

At JuJu the adolescents learn to take responsibility for their lives, which can prevent them from, for example, educational exclusion. Client-oriented and dialogical methods increase the adolescents' experience of being heard.

Key words: Child Protection, Open Care, Child Protection Plan, Adolescents

1 JOHDANTO	5
2 KESKEISTEN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ	6
2.1 Lastensuojelusta	6
2.2 Lastensuojelun avohuolto	8
3 TAMPEREEN KAUPUNGIN LASTENSUOJELUSUUNNITELMA	10
4 METODOLOGIA	13
4.1 Tutkimustehtävä	13
4.2 Tiedonhankinta ja tutkimusaineisto	13
4.3 Aineiston analysointi	14
5 KUVAUS PÄIVÄOSASTO JUJUSTA	15
5.1 Toimenpiteet ennen asiakkuuden alkamista ja asiakkuuden alkaminen	15
5.2 Kuvaus työskentelyn sisällöstä ja henkilöstöstä	16
5.3 Vaiheittainen eteneminen	17
5.4 Mallitarina: Vaikeuksien kautta voittoon	18
6 JUJUN TYÖTAPOJA	23
6.1 Perhetyö	23
6.1.1 Asiakslähtöisyys	23
6.1.2 Dialogisuus	24
6.2 Yksilötyöskentely	24
6.3 Ryhmätoiminta	27
7 KÄYTETTÄVÄT TYÖMENETELMÄT	29
7.1 Arvostava haastattelu	29
7.2 Asiakasdialogi	30
7.3 Narratiiviset menetelmät	32
8 MITÄ NUORET KERTOIVAT JUJUSTA?	34
8.1 Päiväosasto JuJu nuoren kuvailemana, asiakkuuden aloitus ja tavoitteet	34
8.3 Nuorten kokemuksia menetelmistä ja työntekijöistä	38
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	42
10 RELIABILITEETTI, VALIDITEETTI JA EETTISYYS	44
LÄHTEET	49
LIITTEET	51

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö sai alkunsa esimieheni ehdotuksesta tutkia uutta lastensuojelun avo-
huollon palvelua. Otin yhteyttä Päiväosasto JuJun vastaavaan ohjaajaan ja päätimme,
että kirjoitan opinnäytetyössäni kuvauksen JuJusta ja tuon asiakkaina olevien nuorten
äänen kuuluviin.

Opinnäytetyön aihepiiri on lastensuojelu. Suomessa lapsen hoito ja kasvatusta katsotaan
kuuluvan vanhemmille, mutta valitettavan monen lapsen ja nuoren kasvatukseen jou-
dutaan puuttumaan lastensuojelulain suomin keinoin. Asiakkuudet lastensuojelussa ovat
viimeisen vuosikymmenen aikana kasvaneet merkittävästi. Lastensuojelun yhtenä
tehtävänä on tukea nuorten hyvinvointia ja laimentaa heidän elämässään esiintyvien
riskien vaikutuksia. Suomalainen lastensuojelumalli korostaa lapsen etu -käsitettä sekä
tukevia toimenpiteitä. Nuorta pyritään tukemaan avo- ja vapaaehtoisuudella ja palveluiden
vapaaehtoisuutta korostetaan.

JuJu eli Jutun Juoni on uusi Tampereen kaupungin tarjoama lastensuojelun avo-
huollon tukimuoto. Päiväosasto JuJu on tarkoitettu tukemaan 12–17-vuotiaiden nuorten ja hei-
dän perheidensä arkea. JuJu on suunniteltu tukemaan ja auttamaan nuorta ja perhettä
ongelmissa, joihin liittyy usein nuoren epäsuotuisa kaveripiiri, koulunkäyntiongelmien,
vuorovaikutusongelmien perheessä ja vapaa-ajan käyttöongelmien kuten
harrastuksettomuus. Työ määritellään olevan yksilöllistä, toiminnallista sekä konkreet-
tista tukea. Työtä tehdään intensiivisellä otteella kodin, koulun ja vapaa-ajan kentillä
(Tampereen kaupungin hyvinvointipalvelut.) JuJu on avattu asiakkaille tammikuussa
2010. Asiakkuuden aloittaa ja päättää nuoren asioista vastaava sosiaalityöntekijä.
Kaikilla JuJun asiakkailla on lastensuojelun asiakkuus.

Opinnäytetyön tavoitteena on esitellä yksi Tampereen kaupungin lastensuojelun avo-
huollon tukimuodoista. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla Päiväosasto JuJua ja
tuoda esiin kolmen asiakkaana olevan nuoren kokemuksia tukimuodosta. Työn
käsitteellisessä viitekehyksessä esittelen lastensuojelua ja tuon esiin erityisesti JuJun
taustalla vaikuttavia tekijöitä Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelman avulla.
Opinnäytetyöni on luonteeltaan laadullinen tutkimus, joka toteutettiin haastattelemalla
kolmea nuorta.

2 KESKEISTEN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ

2.1 Lastensuojelusta

Lastensuojelu näkyy ja vaikuttaa monin tavoin yhteiskunnassamme. Lasten suojelu kokonaisuudessaan on kasvuolosuhteiden kehittämistä. Tämä pitää sisällään riittävät ja jatkuvat aikuiskontaktit, turvalliset ja virikkeelliset kasvuympäristöt sekä lapsen huomioonottavat toimintatavat. Lapsen kasvuolosuhteita pyritään suojaamaan peruspalveluissa, ehkäisevässä lastensuojelussa ja lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa (Taskinen 2007, 13.) Suppeasti määriteltynä lastensuojelu on osa perhe- ja yksilökeskeistä sosiaalityötä, joka tähtää lapsen fyysisten, psyykkisten ja persoonallisten ominaisuuksien tasapainoiseen kehittämiseen (Mikkola 2004, 61, 73). Suppean määritelmän mukainen lastensuojelu on lastensuojelulain toteuttamista ehkäisevän lastensuojelun ja lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tavoin.

Lastensuojelun tehtävänä Suomessa on suojella lapsia ja tukea lasten hyvinvointia. Lastensuojelun yhtenä tehtävänä on suojella lapsia esimerkiksi vanhempien laiminlyönneiltä ja lapsen omalta haitalliselta käyttäytymiseltä. Lastensuojelun toinen tärkeä tehtävä on tukea lasten hyvinvointia auttamalla lapsia riskien yli ja laimentamalla riskien vaikutuksia. Lastensuojelun toteuttajana toimii kunta (Pösö 2010.)

Lapsia koskevia lakeja on monia ja niitä kaikkia yhdistää lapsen edun korostaminen. Niistä tärkeimmät ovat perustuslaki, nuorisolaki, perusopetuslaki, lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettu laki sekä lastensuojelulaki (Lapsiasiavaltuutettu). Ensimmäinen versio lastensuojelulaista säädettiin 1936, jota ennen perheiden asioihin ei juurikaan puututtu muutoin kuin vanhempien hyljätessä lapsen tai vanhempien kuollessa. Vuoden 1983 lastensuojelulaki toi esiin lapsen etu-käsitteen ja painotuksen avohuoltokeskeisyyteen. Lapsen oikeudet ja etu painottuvat myös vuoden 2007 lastensuojelulaissa. (Pösö 2010.)

Tuija Erosen tekemä tutkimuskatsaus 2000- luvulla julkaistuun suomalaiseen lastensuojelututkimukseen esittää systemaattisesti julkaistujen lastensuojelututkimusten eri painopisteitä ja kokoaa yhteen kaikki vuosien 2000–2007 tehdyt julkaistut tutkimukset Suomessa. Katsaus rajaa opinnäytetyöt koskemaan ainoastaan väitöskirja ja lisensiaatin töitä, joten esimerkiksi ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä ei julkaisussa mainita (Eronen 2007, 3.) Lastensuojelun ydinalueisiin: avohuoltoon, huostaanottoon, sijais- huoltoon ja jälkihuoltoon, liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa tapahtuu

yliopistoissa, lääninhallituksissa ja kunnissa. 2000-luvulla laajin ja merkittävin lastensuojeluun liittyvistä hankkeista on Lastensuojelun kehittämishanke, jolla on ollut suuri merkitys lastensuojelulain uudistamisessa (www.sosiaalihanke.fi). Yliopistoissa on tehty lisensiaatin tutkimuksia erityisesti avohuollosta ja perhetyöstä. Avohuollon kehittämistä koskevia tapaustutkimuksia ja tutkimuskatsauksia on tehty liittyen muun muassa työmenetelmiin ja niiden kehittämiseen sekä asiakkuuden määrittelyyn (Eronen 2007, 22–28.)

Ammattikorkeakouluissa tehtyjä tutkimuksia lastensuojelun avohuollosta on tehty paljon. Opinnäytetyöpankki Theseuksesta löytyy opinnäytetyön tekohetkellä 19 opinnäytetyötä, joissa asiasanana on lastensuojelun avohuolto. Töitä on tehty liittyen tukihenkilötoimintaan, perhetyöhön, päiväkotiin ja toiminnallisiin menetelmiin. Tähän opinnäytetyöhön liittyviä tutkimuksia on tehty intensiivisestä perhetyöstä.

Heidi Mehtosen työ ”Intensiivisen perhetyön ensimmäinen toimintavuosi Lempäälässä – Bikva arviointi” käsittelee asiakaspalautteita. Asiakkailta saadun palautteen mukaan luottamuksellinen asiakassuhde työntekijään on avainasemassa avoimen ilmapiirin ja keskusteluyhteyden saavuttamiseksi. Toisaalta asiakaspalautteesta voidaan nostaa esiin myös se, etteivät keskustelumenetelmät tarjoa riittävää tukea perheen arkeen (Mehtonen 2010, 63–64.)

Meeri Alasteen ja Mirjami Mandelinin työ ”Intensiivityö- Uuden lastensuojelutyömuodon kehittäminen Tampereella” tuo esiin nuorten kokemuksia intensiivityöstä. Nuorten tavoitteet työlle liittyivät koulunkäyntiin panostamiseen. Nuoret kokivat tulleensa kuulluksi varsinkin ryhmätapaamisissa ja ryhmätoiminta nosti esiin pääosin positiivisia ajatuksia. Työntekijöiden tapaamisten sisällön nuoret kertoivat olevan keskustelupainotteista ja nuoret kokivat, että perhetapaamisissa vanhemmat puhuvat nuoren puolesta (Alaste & Mandelin 2009, 57–59.)

2.2 Lastensuojelun avohuolto

Lastensuojelulain uudistuksen tavoitteena on ollut siirtää painopiste ennaltaehkäisyyn, varhaiseen tukeen ja avohuoltoon. Avohuollon tukitoimiin on lastensuojelulain mukaan ryhdyttävä viipymättä:

- 1) jos kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä; taikka
- 2) jos lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään (Lastensuojelulaki, § 34.)

Sosiaalityöntekijän tekemän lastensuojelutarpeen arvioinnin jälkeen, laaditaan asiakkaan kanssa asiakassuunnitelma, joka perustuu lapsen ja perheen tuen tarpeisiin. Avohuollon tukitoimiin kuuluvat mm. tukihenkilö tai – perhe, perhetyö ja erilaiset keinot tukea lapsen ja perheen arkea. (Lastensuojelulaki, 36§.)

Avohuollon tukitoimenpiteiden vastaanottaminen on vapaaehtoista. Avohuollon tukitoimien määrä ja laatu vaihtelevat kunnittain. Avohuollon palveluita on monenlaisia, joista perheen kanssa etsitään ja kokeillaan sopivia tukitoimia. Lapsi voidaan sijoittaa lyhytaikaisesti avohuollon tukitoimena. Sijoitus voi tarkoittaa laitoshuoltoa tai arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa. Avohuollon sijoituksessa huoltajalla säilyvät kaikki huoltajan oikeudet, jolloin he ovat oikeutettuja myös keskeyttämään sijoituksen. Avohuollon sijoitusta ei voi käyttää, jos huostaanoton edellytykset täyttyvät. Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on aktivoida tukitoimia, joista perhe todella kokee hyötyvänsä (Taskinen 2007, 42–44.)

Kunta on lastensuojelulain mukaan velvollinen järjestämään avohuoltoa, joka tukee huoltajia lapsen kasvatuksessa tai tukee muuten lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lastensuojelun käsikirjan mukaan avohuollon tukitoimia tulee pyrkiä käyttämään ensisijaisesti ennen huostaanottoa ja sijaishuoltoa. Tukitoimien tulee olla sopivia, riittäviä ja mahdollisia lapsen edun mukaisen huolenpidon toteutumiseksi (Lastensuojelun käsikirja.)

Tampereella vuonna 2009 lastensuojelun avohuollon asiakkaina olevia 0–17 -vuotiaita lapsia oli 2231 lasta, joka tarkoittaa Tampereen 0–17-vuotiaasta väestöstä 6,3 prosentin osuutta. Luku sisältää myös jälkihuollon piirissä olevat nuoret. Lastensuojelun avohuollon kustannukset Tampereella vuonna 2009 olivat 9 402 799 €, joka kertoo kustannusten nousseen 12,2 prosenttia vuodesta 2008. Sijoitusten kustannukset puolestaan

ovat huomattavasti korkeammat. Vuonna 2009 Tampereella sijoitusten kustannukset olivat 24 918 365 euroa. Sijoitettuja alaikäisiä lapsia oli Tampereella tuolloin 623 (Kumpulainen 2010, 5.)

Avohuollon tukitoimia tulee lastensuojelulain mukaan hyödyntää ensisijaisesti perheen auttamisessa. Avohuollolliset palvelut voivat ehkäistä huostaanottoja ja kiireellisiä sijoituksia, joiden kustannukset ovat korkeita. Esimerkiksi Tampereella sijaishuollon hoitovuorokausi kustantaa 303 euroa/ hoitovuorokausi kunnallisessa laitoksessa (Kumpulainen 2010, 17). Avohuollon tukitoimia onkin tärkeää jatkuvasti kehittää monipuolisiksi ja tarpeisiin vastaaviksi myös taloudellisista syistä. Tärkeimpänä kehittämisen periaatteena pitäisi tietysti olla palveluiden kehittäminen sellaisiksi, että ne tukisivat ja turvaisivat lasten ja nuorten kehitystä ja hyvinvointia.

3 TAMPEREEN KAUPUNGIN LASTENSUOJELUSUUNNITELMA

Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelman, Arvokas Arki 2009–2012, lähtökohtina ovat YK:n Lapsen oikeuksien sopimus, Kaupunkistrategia 2020 sekä Lasten ja nuorten palvelujen palvelustrategia. Kaupunkistrategia 2020 painottaa ennaltaehkäisyä ja asiakaslähtöisyyttä. Lasten ja nuorten palvelujen palvelustrategian painopisteet ovat varhaisen tuen palveluissa ja ennaltaehkäisevässä työssä.

Arvokas Arki-suunnitelman tavoitteina on ohjata ja kehittää lasten ja nuorten hyvinvointityötä sekä tukea lapsen ja nuoren kehitystä ja terveyttä. Arvokas Arki-suunnitelmassa korostuu turvallisuus, osallisuus, luovuus ja arvostus. Suunnitelma on luotu uuden lastensuojelulain (417/2007) velvoittamalla tavalla. Suunnitelma kohdistuu kohtuullisesta 20-vuotiaaseen nuoreen (Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelma 2009, 4-5, 7-9.)

JuJun asiakkaina olevat nuoret ovat 12–17 – vuotiaita. Arvokas Arki-suunnitelmassa on kirjattu ylös yläkoululaisten ja toisen asteen nuorten näkemyksiä asioista, jotka takaavat elämässä hyvän olon. Tämän ikäisten nuorten mielestä hyvään elämään kuuluvat perhe, motivoiva kouluympäristö, itsetunto, kaverit, vapaa-aika sekä turvallisuus. Ikäryhmän 12–17 – vuotiaat lapset tarvitsevat kodin, joka asettaa ja pitää rajat. Tämän ikäryhmän lapset tarvitsevat läsnä olevaa vanhempaa, toisen asteen koulutuksen turvaamista sekä omia vertaisryhmiä (Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelma 2009, 29–30.)

Ongelmat lasten ja nuorten kasvussa ja kehityksessä heijastuvat suunnitelmassa esitetyissä tilastoissa, joissa havaittavaa on, että lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut, lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian hoidon tarpeet ovat kasvaneet ja entistä enemmän oppilaita on siirtynyt erityisopetukseen. Huolestuttavia ilmiöitä ovat myös kiireellisten sijoitusten lisääntyminen ja lastensuojelun avohuollon asiakasmäärien merkittävä kasvu sekä lasten ja nuorten arjessa esiintyvät riskit, kuten yksinäisyys, köyhyys ja kaltoinkohtelu (Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelma 2009, 17–18, 25–27.)

Tampereen kaupunki on laatinut lastensuojelun kehittämistoimenpiteitä, jotka koskevat kaupungin tarjoamia palveluita.

- 1) Ensimmäisessä kehittämisen pääperiaatteessa painotetaan tavallisen arjen arvokkuuden korostamista perheiden kanssa työskenneltäessä. Tähän pyritään kehittämällä vanhemmuutta tukevaa vertaisryhmätoimintaa sekä viemällä erityisosaamista lasten ja nuorten kehitysympäristöihin kuten kouluun ja kotiin (Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelma 2009, 34–35.)

Päiväosasto JuJussa toimii vanhempien vertaisryhmä, joka kokoontuu kerran kolmessa viikossa. Vanhempain vertaisryhmää tarjotaan kaikkien nuorten vanhemmille, jotka ovat Kuusikon perhetukikeskuksen avoimuuskeskusten tukitoimien asiakkaina. Kuusikon palvelukokonaisuus muodostuu päiväosastosta, intensiiviyöstä sekä ympärivuorokautisesti toimivasta osastosta (Tampereen kaupungin hyvinvointipalvelut 2). Vanhempain vertaisryhmässä keskustellaan eri teemoista ja käytetään luovia menetelmiä. Ryhmässä käy myös vierailijoita kertomassa toiminnastaan ja keskustelemassa vanhempien kanssa. Paikalla on Kuusikon eri palvelukokonaisuuden työntekijöitä, mutta pääpuheenvuoroja käyttävät vanhemmat. Työntekijät ovat mukana keskustelussa ja sen ohjaamisessa. Avoin dialogi on avainasemassa vanhempain vertaisryhmässä (Auvinen-Tornberg 2010.)

- 2) Kehittämisen toisena pääperiaatteena toimii motto ”hyvin toimivat peruspalvelut ovat parasta ehkäisevää lastensuojelutyötä”. Käytännön toimenpiteinä kehittämisessä ovat koulukiusaamisen vähentäminen ja ennaltaehkäiseminen, joustavien opetusjärjestelyjen lisääminen perusopetuksessa sekä jatko-opiskelupaikkojen takaaminen (Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelma 2009, 34; 36–37.) JuJun asiakkaille tehdään tarvittaessa opetuksentoisinjärjestämispäätös, jolloin he voivat suorittaa opintojaan päiväosastolla, mikäli koulussa oleminen on mahdotonta. Tarkoituksena on, että opinnot etenisivät ja nuori saisi esimerkiksi päättötodistuksen sekä jatko-opiskelupaikan.
- 3) Moniammatillisten palveluiden helppo ja joustava saatavuus on taattava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Toimenpide-esimerkkinä ovat NEPSY-palvelut, jotka on tarkoitettu neuropsykiatristen häiriöiden vuoksi tukeville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen. Moniammatillisia palveluita

tukevat myös nuorten mielenterveyspalvelujen ja päihdetyön yhteistyö sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluketjun kehittäminen (Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelma 2009, 34; 40–41.)

JuJun asiakkaille luodaan kontakteja palveluihin, joiden katsotaan hyödyttävän nuorta myös tämän omasta mielestään. Työ on monikenttäistä, joten nuoren hyvinvointia pyritään edistämään monella elämänalueella.

- 4) Yhteisössä toimimista pyritään vahvistamaan kerhotoiminnan laajentamisella (Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelma 2009, 34; 42). JuJussa toimii Päiväosaston tyttöryhmä, joka kokoontuu joka viikko. Ryhmässä kokeillaan erilaisia toiminnan muotoja, kuten tanssia ja käydään erilaisilla retkillä. Tyttöjä pyritään kohtaamaan kokonaisvaltaisesti, joten tyttöryhmän aikatauluun on sisällytetty kehollisuutta (esimerkiksi jooga, tanssiminen ja säännöllinen ruokailu), itseilmaisua (esimerkiksi draamaa, leikkejä, musiikkia) ja oppimista (esimerkiksi erilaiset vierailut ja uusien harrastusten kokeileminen). Päiväosaston pojille ei ole varsinaista ryhmää vielä aloitettu, mutta tyttöjen ryhmän kokoontuessa, pojilla on omaa ohjelmaa (Auvinen-Tornberg 2010.)
- 5) ”Lastensuojelussa painopistettä siirretään sijaishuollosta avohuoltoon ja perhehoidon osuutta sijaishuollossa kasvatetaan”. Avohuollon tukipalveluja laajennetaan ja uusia tukitoimia kehitetään, jotta palvelut monipuolistuvat ja niiden saatavuus paranee. Lastensuojelun jälkihuollon käytäntöjä yhdenmukaistetaan (Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelma 2009, 34; 43–44.)

JuJu on uusi intensiivisen avohuoltotyön paikka, jossa työskentely on monikenttäistä. JuJussa järjestetään perhetapaamisia ja nuorta sekä perhettä pyritään auttamaan kokonaisvaltaisesti. Fyysisesti JuJu sijaitsee Kuusikon perhetukikeskuksessa ja mikäli JuJun asiakkuus ei riitä perheelle, voidaan heille tarjota mahdollisuus ympärivuorokautiseen tukeen avohuollon sijoituksena, joka tehdään nuoren ja huoltajien suostumuksella ja sosiaalityöntekijän päätöksellä. (Auvinen-Tornberg 2010.)

4 METODOLOGIA

4.1 Tutkimustehtävä

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella uutta avohuollon palvelua ja tuoda näkyväksi asiakkaina olevien nuorien kokemuksia uudesta työmuodosta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia tavoitteita asiakkaana oleva nuori asettaa JuJun asiakkuudelle?
2. Mitä hyvää tai huonoa JuJun asiakkuudessa on asiakkaana olevan nuoren mielestä?
3. Miten nuoret ovat kokeneet JuJun työssä käytetyt menetelmät?

Tutkimuskysymyksiin vastaamisessa käytän asiakkaina olevien nuorten haastatteluja. Tehtäväni on tehdä näkyväksi Päiväosasto JuJua ja tuoda esiin asiakkaina olevien nuorten kokemuksia Jujusta. Työn yhtenä tavoitteena on tuottaa tietoa päiväosasto Jujun työntekijöiden käytettäväksi niin, että se hyödyttää myös asiakkaina olevia nuoria. Nuorelta saatu tieto voi hyödyttää hyvinvointipalveluiden suunnittelua ja nuorilla olisi mahdollisuus vaikuttaa Jujun toiminnan kehittämiseen.

4.2 Tiedonhankinta ja tutkimusaineisto

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa on hyödynnetty fenomenografista otetta. Fenomenografisella tutkimusotteella voidaan tutkia ihmisten käsityksiä erilaisista asioista. Phenomenographia ~ fenomenografia sana tarkoittaa ilmiöstä kirjoittamista tai ilmiön kuvaamista. Alkunsa fenomenografinen tutkimusote sai 1970-luvulla Ference Martonin tutkimuksista, joissa tutkittiin opiskelijoiden erilaisia käsityksiä oppimisesta (Metsämuuronen 2003, 174–175.)

Aineiston hankinnan metodina käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua. Haastattelu on menetelmänä joustava ja se korostaa ihmistä tutkimustilanteen subjektina. Haastattelu sopii tutkimukseen, jossa pyritään kartoittamaan vähän tunnettua aluetta ja syventää tietoa siitä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34–35). Tutkimuskohteena ovat nuoret

ovat alaikäisiä lastensuojelun asiakkaita, joilla on asiakkuus avohuollon tukipalvelu Päiväosasto JuJussa.

Haastatteluihin osallistumiseen annettiin mahdollisuus kaikille Jujun nuorille, jotka olivat asiakkaina aineistonkeruuaikana toukokuusta marraskuuhun 2010. Osallistumisen edellytyksenä oli vapaaehtoisuus. Alaikäiseltä nuorelta tarvitaan huoltajan antama kirjallinen lupa osallistua tutkimukseen. Asiakkaana olevat nuoret ja heidän vanhempansa saivat JuJun työntekijöiden kautta lyhyen kirjallisen selonteon opinnäytetyön tarkoituksesta ja suostumuslupakaavakkeet, johon tuli nuoren ja huoltajan allekirjoitus. Huoltajia en tavannut missään vaiheessa, koska JuJun työntekijät hoitivat kaavakkeiden täytön perhetapaamisissa ja toimittivat suostumuskavakkeen minulle ennen haastattelutilanteita. (LIITTEET 1 & 2).

4.3 Aineiston analysointi

Opinnäytetyön pääasiallisena aineistona toimivat kolmen nuoren haastattelut. Asiakashaastattelut litteroin nauhoitteilta tekstitiedostoiksi, kunkin omaan tiedostoonsa. Litteroituani aineiston, kuuntelin nauhalta vielä kerran haastattelut seuraten samalla tekstitiedostoa varmistuen, ettei tekstitiedostoon ollut päässyt virheitä.

Haastatteluista nostin esiin JuJua kuvaavia kohtia ja nuorten kokemuksia liittäen tutkimuskysymyksiin. Analysoin litteroidun aineiston teemoittelun avulla. Loin neljä teemaluokkaa, ja merkitsin litteroidusta aineistosta niihin kuuluvat haastatteluvastaukset numeroilla 1-4. Tämän jälkeen kokosin aineistosta numeroidut kohdat omiin teemaluokkiinsa. Teemaluokkiin kasautui samankaltaisia ja toisistaan eroavia kommentteja, joita esittelen tarkemmin tulososiossa.

5 KUVAUS PÄIVÄOSASTO JUJUSTA

5.1 Toimenpiteet ennen asiakkuuden alkamista ja asiakkuuden alkaminen

Päiväosasto JuJu on osa Tampereen kaupungin lapsiperheiden sosiaalipalveluita. JuJu on perustettu tammikuussa 2010 antamaan tukea 12–17 – vuotiaille kotona asuville nuorille ja heidän perheilleen, joiden katsotaan hyötyvän lastensuojelun avoimuudesta tukitoimesta. JuJuun asiakkaat tulevat alueen sosiaalityöntekijän kautta. JuJun asiakkuus edellyttää lastensuojeluasiakkuutta ja päätöksen päiväosastojaksosta tekee sosiaalityöntekijä. Samanaikaisia asiakkuuksia on alle kymmenen kerrallaan (Merelä 2010.)

Ennen asiakkuuden alkua lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee tehdä hakemus, Tiekari, Asiakasohjausyksikkö Luotsiin. Luotsista Tiekari ohjataan Kuusikon palveluohjaajalle, joka sopii JuJun työntekijöiden kanssa asiakkuuden valmistelusta. Tämän jälkeen sovitaan asiakassuunnitelmanneuvotteluaika lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijän ja perheen kanssa (Merelä 2010.)

Asiakkuus aloitetaan asiakassuunnitelmanneuvottelulla, jonka kutsuu koolle lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Alkuvaiheessa pidetään kolme suunnittelupalaveria, joissa laaditaan sopimus työn sisällöstä yhdessä perheen ja JuJun kanssa. Suunnittelu-
palaverit rakentuvat kolmesta konsultaatiotapaamisesta, joista kolmannella kerralla tehdään päätös päiväosastojakson alkamisesta, mikäli tämä katsotaan tarpeelliseksi. Kolmen konsultaatiokerran tarkoituksena on suunnitella työn sisältöä ja sitouttaa perhettä yhteiseen työskentelyyn. Konsultaatiovaiheen kesto on noin 1-4 viikkoa. Konsultaatiokerrat perustuvat dialogiselle ajattelutavalle, jolla pyritään osallistamaan nuori ja tämän läheisverkosto miettimään minkälaista palvelua ja tukea he toivovat. Tapaamisissa pyritään luomaan kuva siitä, minkälainen tarve perheellä on (Merelä 2010.) Sosiaalityöntekijä tekee päätöksen JuJu-asiakkuuden alkamisesta sekä lopettamisesta. Asiakkuuden alkamisen jälkeen asiakkuutta arvioidaan asiakassuunnitelmanneuvotteluissa, joista ensimmäinen pidetään noin 3 kuukautta päiväosastojakson alkamisesta. (Tampereen kaupungin hyvinvointipalvelut 1; Auvinen-Tornberg 2010; Merelä 2010.)

Ensimmäisellä konsultaatiokerralla perheenjäsenet kertovat näkemyksensä tilanteesta ja päiväosaston työntekijät kertovat työnsä sisällöistä ja asiakkaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Kotitehtävänä seuraavaa konsultaatiokertaa varten perheenjäsenten tulee miettiä päiväosaston toiminnan hyötyjä perheelle (Merelä 2010.)

Toisella kerralla käsitellään ensimmäisellä kerralla annettua kotitehtävää ja keskitytään löytämään yhteisiä tarpeita ja tavoitteita. Kotitehtäväksi perheenjäsenet saavat pohdittavakseen kysymyksen konkreettisista tarpeista, joihin päiväosaston työ voisi keskittyä (Merelä 2010.)

Kolmannella kerralla sovitaan päiväosaston työn sisällöstä ja tehdään päätös työn alkamisesta. Dialogisen keskustelun ja neuvottelun tuloksena syntyy sopimus, joka on työskentelyn taustalla asiakkuuden ajan. Sopimusta tarkastellaan työn edetessä. Sitoutuminen työskentelyyn edellyttää suunnitelman tekemistä sekä sopimuksen allekirjoittamista. Tällä konsultaatiokerralla tehdään myös lähtötilanteen arviointi sekä kartoitetaan psyykkistä ja sosiaalista tilannetta (Merelä 2010.)

Päiväosasto JuJun aloittaessa toimintaa, pidettiin kolmen kerran konsultaatiokerrat JuJussa. Työtä on kuitenkin syksyllä kehitetty ja päädytty siihen tulokseen, että yksi konsultaatiokerroista pidetään JuJussa, seuraava tapaaminen pyritään järjestämään koululle ja kolmas tapaaminen järjestetään kotona (Merelä 2010.) Tämä mahdollistaa paremman alun monikenttäiselle työlle.

5.2 Kuvaus työskentelyn sisällöstä ja henkilöstöstä

JuJun työskentely on toiminnallista ja konkreettista tukea nuoren ja perheen arkeen. JuJussa nuori saa apua koulunkäyntiin sekä vaihtoehtoja itseilmaisuun. Perhettä tuetaan toimivamman arjen saavuttamisessa ja ylläpitämisessä. JuJun työote on intensiivinen, joten asiakasta tavataan 1-3 kertaa viikossa. Päiväasiakkaat käyvät osastolla noin kolme kertaa viikossa kello 9-15. JuJun asiakkaista osa käy osastolla kerran viikossa iltapäivään kello 15–19. Asiakkuutta dokumentoidaan Effica-tietojärjestelmään. JuJun asiakkuus kestää minimissään 7-12 kuukautta (Merelä 2010.)

Työskentely on monikenttäistä, jossa työ ulottuu kodin, koulun ja vapaa-ajan kentille. JuJun pedagogisen ohjaajan erityisenä työtehtävänä on kehittää kouluyhteistyötä, ja

hoitaa kouluun liittyviä asioita, mutta yhtälailla hän tekee työtä perheen kanssa ja nuoren vapaa-ajan kentillä. Pedagogisen ohjaajan lisäksi oppimisen ohjaajina toimivat päiväosaston ohjaajat, joilla on vähintään opistoasteinen sosiaali- tai terveystieteiden koulutus. Kaikki työntekijät tekevät työtänsä monikenttäisesti ja työajat vaihtelevat tarpeen mukaan. Työ suunnitellaan aina nuoren ja perheen tarpeiden mukaan ja palvelu viedään sinne missä sitä tarvitaan, esimerkiksi kouluun. JuJun työn tavoitteena on saattaa nuori takaisin omalle koulutielle sekä luoda toivoa tulevaisuuteen. Työskentelyn perustana ovat työntekijöiden positiivinen auktoriteetti ja asiakkuuden seuranta. Yhtenä työn hyötynä ja tavoitteena on perheen tukeminen toimivampaa arkea kohti. (Tampereen kaupungin hyvinvointipalvelut 1; Auvinen-Tornberg 2010; Merelä 2010.)

JuJun henkilöstöön kuuluu kaksi ohjaajaa sekä pedagoginen ohjaaja. Asiakkuuksia osastolla on opinnäytetyön tekohetkellä alle kymmenen, joka mahdollistaa intensiivisen työotteiden käytön. Työntekijöillä ei ole varsinaisesti vakituisia työaikoja, joten työtä tehdään silloin kun sitä tarvitaan. Jotkut nuoret tarvitsevat aamulla tukea kouluun lähtemisessä, joillekin järjestetään opetusta JuJun tiloissa ja lisäksi on erilaisia neuvotteluja, perhetapaamisia sekä ryhmiä, joita työntekijät vetävät (Auvinen-Tornberg 2010.)

5.3 Vaiheittainen eteneminen

JuJun työskentely on suunniteltu etenemään vaiheittain. Ensimmäinen vaihe on intensiivisentyön vaihe. Tämä vaihe pitää sisällään yksilö-, ja perhetyötä sekä ryhmätoimintaa. Vaihe on kestoltaan noin 1-6 kuukautta ja sen taustalla on konsultaatiokerroilla tehty sopimus, jota aletaan intensiivisesti työstää. Sopimuksen toteutumista arvioidaan työskentelyn edetessä. Tapoja, joilla asiakasta tuetaan, suunnitellaan asiakkaan tarpeen ja toiveen mukaan hyödyntäen jatkuvaa asiakasdialogia (Merelä 2010.)

Siirtymävaihe on kestoltaan 2-5 kuukautta, jolloin tapaamiskertoja harvennetaan. Siirtymävaiheessa on tarkoitus sopia jatkotukitoimista ja aktivoida niitä sekä tarkastella tehtyä sopimusta. Ryhmätoiminnan jatkamista käsitellään tapauskohtaisesti. Kontakti nuoreen ja perheeseen säilytetään. Siirtymävaihe alkaa hyvän tulevaisuuden muistelu-dialogilla, jota käsitellään menetelmä-osiossa tarkemmin. Siirtymävaiheessa työntekijät ovat perheeseen puhelimitse yhteydessä ja järjestävät tapaamisia nuoren ja perheen kanssa (Auvinen-Tornberg 2010; Merelä 2010.)

Viimeisenä vaiheena on yhteisen työn päättäminen. Työskentelyn päätteeksi järjestetään läksiäisjuhla. Perheen kanssa pidetään palautekeskustelu, jossa tarkastellaan mm. asiakkuuden alussa tehtyä ja päivitettyä sopimusta. Päiväosastotyöstä kerätään palautetta myös kirjallisesti. Perhe ja sosiaalityöntekijät saavat työryhmän tekemän yhteenvedon Päiväosastojaksosta. Työskentelyn jälkeen järjestetään kahden kuukauden kuluttua seurantatapaaminen. Perheeseen otetaan yhteyttä seurantamielessä vielä 6 ja 12 kuukauden kuluttua. Virallisesti työn päättymisestä sovitaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän pitämässä asiakassuunnitelmanneuvottelussa (Auvinen-Tornberg 2010; Merelä 2010.)

Opinnäytetyön tekovaiheessa kaksi nuorista on viimeisessä vaiheessa. Esimerkiksi yksi asiakas suoritti Jujussa keväällä valmiiksi päättötodistuksen ja haki yhteishaussa. Nuori pääsi haluamaansa opiskelupaikkaan, jossa on nyt aloittanut opintonsa. Elämä on tämän nuoren kohdalla muutenkin mallillaan (Auvinen-Tornberg 2010.)

5.4 Mallitarina: Vaikeuksien kautta voittoon

14-vuotias Aada tuli päiväosaston asiakkaaksi tammikuussa 2010. Aada oli ollut kiireellisesti sijoitettuna perhetukikeskukseen 30 vuorokauden ajan. Aadalla oli ongelmia koulunkäynnissä. Hänellä oli paljon luvattomia poissaoloja ja hänen keskiarvonsa oli huonontunut merkittävästi ylä-asteelle siirtymisen jälkeen. Aadan kaveriporukka oli vaihtunut lyhyen ajan sisällä lähes täysin. Aada oli alkanut syksyllä liikkua porukassa, jossa oli häntä useita vuosia vanhempia nuoria. Aada ei enää kertonut äidilleen kenen kanssa liikkui, eikä noudattanut kotisääntöjä vaan tuli ja meni miten halusi. Äiti ja sosiaalityöntekijä olivat huolestuneita Aadan luvattomista yöpoissaoloista. Myös päihitteet, kuten alkoholi, alkoivat esiintyä Aadan elämässä yhä näkyvämmiin. Aadan perheeseen kuului äiti ja pikkusisko. Aadan isä oli kuollut tapaturmaisesti Aadan ollessa 10-vuotias. Äiti oli hyvin väsynyt tilanteeseen ja koki, ettei enää pärjännyt tytön kanssa.

Kiireellisen sijoituksen aikana Aadan koulunkäyntiongelmät jatkuivat, vaikkakin vähenivät hieman. Koulussa esiintyi edelleen ongelmia kuten tunnilla häiritsemistä, koulutehtävien tekemättömyyttä sekä luvattomia poissaoloja. Aada kapinoi auktoriteetteja vastaan ja rikkoi kiireellisen sijoituksen alkutaipaleella perhetukikeskuksen sääntöjä. Äidin ja Aadan välit olivat hyvin tulehtuneet, eikä äiti kokenut voivansa luottaa Aadaan. Sosiaalityöntekijä pohti yhdessä perheen ja perhetukikeskuksen kanssa

jatkotukitoimia kiireellisen sijoituksen jälkeen. Perhetukikeskuksesta ehdotettiin Päiväosasto JuJun asiakkuutta avohuollon tukitoimena kiireellisen sijoituksen jälkeen. Sosiaalityöntekijä teki Tiekkarin Asiakasohjausyksikkö Luotsiin, josta se edelleen lähetettiin Kuusikon palveluohjaajalle. Jujun työntekijät saivat tiedot Aadasta. Tämän jälkeen Aadan sosiaalityöntekijä kutsui koolle JuJun työntekijän, äidin ja Aadan yhteiseen asiakassuunnitelmanneuvotteluun.

Asiakassuunnitelmanneuvottelussa sovittiin perheen kanssa kolme konsultaatiokertaa, joissa suunniteltaisiin työn sisältöä yhdessä JuJun työntekijän kanssa. Ensimmäisellä konsultaatiokerralla perheenjäsenet kertoivat näkemyksensä tilanteesta ja päiväosaston työntekijät kertoivat työnsä sisällöistä ja asiakkaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Perheelle kerrottiin esimerkiksi Effica-tietojärjestelmään tehtävistä kirjauksista ja jakson lopussa tehtävästä yhteenvedosta, jonka perhe saa itselleen. Seuraavaa konsultaatiokertaa varten perheenjäsenen tuli miettiä päiväosaston toiminnan hyötyjä perheelle ja asioita, joihin kokivat tarvitsevansa tukea. Toinen konsultaatiokerta järjestettiin koululle, jossa tapaamisessa oli Aadan ja äidin lisäksi luokanvalvoja ja koulukuraattori. Tapaamisessa keskityttiin löytämään tavoitteita koulutyön suhteen ja kartoitettiin Aadan sen hetkistä koulutilannetta. Aadaa uhkasi luokalle jääminen, joten tapaamisessa laadittiin selvät suunnitelmat luokalta pääsyn mahdollistamiseksi.

Kolmatta konsultaatiokertaa varten perheenjäsenet saivat kotitehtäväksi pohdittavakseen kysymyksen konkreettisista tarpeista, joihin päiväosaston työ voisi keskittyä. Kolmas tapaaminen sovittiin perheen kotiin. Kolmannella kerralla sovittiin tarkemmin Jujun työn sisällöstä ja tehtiin päätös työn alkamisesta. Dialogisen keskustelun ja neuvottelun tuloksena syntyi sopimus, joka on työskentelyn taustalla asiakkuuden ajan. Sopimuksessa tavoitteiksi sovittiin koulunkäynnin tukeminen eri tavoin, päihteiden käytön lopettaminen, yöllisten poissaolojen loppuminen ja luottamuksen rakentaminen äidin ja tyttären välille. Aadalle ja äidille painotettiin, että asiakkuuden edellytyksenä on sopimuksen allekirjoittaminen ja siitä kiinnipitäminen. Kolmannessa tapaamisessa tehtiin myös lähtötilanteen arviointi sekä kartoitettiin psyykkistä ja sosiaalista tilannetta.

Aadan JuJu-asiakkuus alkoi sosiaalityöntekijän päätöksellä. Tytön koulun rehtori oli tehnyt vaadittavan opetuksentoisinjärjestämispäätöksen ja Aada alkoi käydä päiväosastolla 2 kertaa viikossa klo 9-15. Aadan viikko-ohjelmaan sisältyi koulutehtävien tekoa ohjatusti, perhetapaamisia tarpeen mukaan 1-2 kertaa viikossa,

luovaa itseilmaisua eri keinoin sekä paljon aikuisaikaa JuJun työntekijän kanssa. Aadan viikko-ohjelmaan kuului myös keskiviikko-iltaisain Tyttöryhmässä käynti. Aada oli kii-reellisen sijoituksen aikana perhetukikeskuksessa jo jonkin verran oppinut noudattamaan sääntöjä, joten alkuun Aada kävi osastolla sovitusti ja noudatti viikko-ohjelmaansa. JuJun työntekijät olivat tiiviissä yhteistyössä koulun kanssa ja saivat soittoja Aadan koulukuulumisista viikoittain.

Aadalla alkoi sujua paremmin kotona ja koulussa, kunnes kahden kuukauden päästä Aada alkoi lipsua kotiintuloajoista ja myöhästeli sovituista tapaamisista JuJulaisten kanssa. Aadalla alkoi olla vaikeuksia nousta aamulla ylös sängystä, eikä hän jaksanut mennä kouluun. Aadan kanssa käytiin dialogia voimavaraistavan keskustelun keinoin. Työntekijät tarkastelivat Aadan kanssa hänen elämänsä tarinana ja hahmottelivat erilaisia polkuja tarinaan.

Aadan sosiaalityöntekijä kutsui koolle asiakassuunnitelmaneuvoittelun. Neuvotteluun kutsuttiin Aadan ja äidin lisäksi koulun edustaja. Neuvottelussa äiti toi esiin, että Jujun asiakkuuden alkuvaiheessa vaikeudet Aadan kanssa olivat vähentyneet. Äiti koki, että perhetapaamista oli hyötyä kotisääntöjen luomisessa ja rajojen asettamisessa. Äiti kertoi ongelmakseen sen, ettei hän sanktioinut tyttöä kotisääntörikkomuksista vaan menetti usein malttinsa, vaan huusi tytölle. Äiti oli tavannut työntekijää myös ilman Aadaa ja koki näiden keskustelujen auttaneen häntä vanhemmuuden roolien hahmottamisessa.

JuJun työntekijät kertoivat, että Aada hoiti osastolla ollessaan tehtäviään melko hyvin, mutta Aada vaikutti osastolla väsyneeltä ja alakuloiselta. Tytön kanssa käytyjen kes-kustelujen perusteella työntekijä oli huolissaan Aadan psyykkisestä hyvinvoinnista. Neuvottelussa Aada kertoi, että Jujun asiakkuuden alkuvaiheessa hän oli jaksanut pon-nistella ja oli yrittänyt hoitaa asiat mallikkaasti. Hän kertoi alkaneensa taas valvoa yö-myöhään ja sen vuoksi aamulla ei päässyt enää ylös sängystä. Tyttö kertoi tuntevansa olonsa masentuneeksi eikä hän meinannut oikein jaksaa keskittyä koulunkäyntiin. Luokanvalvoja kertoi Aadan koulunumeroiden nousseen ja luvattomien poissaolojen vähentyneen. Viime aikoina poissaoloja oli kuitenkin kertynyt aamutunneilta ja Aada poistui usein luvatta koulun alueelta tupakalle. Neuvottelussa tehtiin tarkennuksia päiväosastojakson suunnitelmaan. Aadan mielialan laskun vuoksi päätettiin ottaa yhteys koululääkäriin lähetteen saamiseksi nuorisopsykiatrian poliklinikalle.

Koulunkäynnin osalta Aadan asioita käsiteltäisiin oppilashuoltoryhmässä. Oppilashuoltoryhmässä päätettiin tehdä pedagogisia järjestelyjä. Asiasta neuvoteltiin huoltajien ja Jujun väen kanssa. Aadan lukujärjestystä päätettiin helpottaa määräaikaaisesti. Lukujärjestyksestä vähennettiin 4 viikkotuntia ja siirtymistä pienluokkaan alettiin valmistella. Tyttö suorittaisi jatkossa 3 kertaa viikossa koulupäivänsä Jujussa ja kaksi päivää pienluokassa.

Seuraavien viikkojen aikana tyttöä ja äitiä tavattiin tiiviisti. Perhetapaamisissa vahvistettiin äidin vanhemmuutta rajojen asettajana ja pitäjänä. Aada kävi osastolla viikko-ohjelmansa mukaisesti. Koululääkäri määräsi työlle melatoniini-valmistetta unensaantiin ja sen avulla hänen vuorokausirytmensä alkoi jälleen tasaantua. Nuorisopsykiatrian poliklinikan asiakkuus aloitettiin yhteisellä verkostopalaverilla, jossa mukana oli Jujun työntekijä, äiti ja Aada. Jujussa käytiin jatkuvaa keskustelua Aadan kanssa ja vähitellen Aada alkoi hahmottaa juttunsa juonta ja oman toiminnan seurauksia. Työntekijät auttoivat Aadaa konkretisoimalla asioita ja haastamalla häntä ajattelemaan toimintaansa ja sen seurauksia. Intensiivisen työn vaihe kesti Aadan kohdalla 6 kuukautta.

Heinäkuussa pidetyssä perhetapaamisessa sovittiin, että Aadan intensiivisen työn vaihe etenee siirtymävaiheeseen. Aada oli koulusta kesälomalla, mutta kävi yhä säännöllisesti osastolla tapaamassa työntekijöitä ja osallistumassa ryhmätoimintaan. Tapaamisessa päätettiin, että järjestetään Tulevaisuuden muistelu-verkostodialogi, jonne kutsutaan perheen läheisverkosto, tärkeitä työntekijöitä ja perhe. Aada sai kutsua myös läheisiä ystäviään osallistumaan palaveriin. Verkostopalaverin vetivät ulkopuoliset konsultit. Aada osallistui verkostopalaveriin tyytyväisenä, ja kuunteli mielellään uusia näkökulmia. Hän osasi itse luoda hyvää tulevaisuuttaan ja kertoi yhä tarvitsevansa aikuisten tukea. Aadan tulevaisuudessa näkyi hyvä päättötodistus, läheisemmät suhteet verkostoon, uusi harrastus ja tupakoinnin lopettaminen. Hän näki itsensä vanhojen ystävien kanssa eikä tulevaisuuteen kuulunut huonoille teille vieneitä vanhempia kavereita. Aadan hyvän tulevaisuuden toteutumisen varalle tehtiin suunnitelma, jossa sovitut asiat ovat Aadan hyväksymiä.

Seuraavien kuukausien aikana Aada jatkoi käymistä Tyttöryhmässä. Juulalaisia Aada näki harvemmin, mutta yhteyttä pidettiin paljon puhelimitse. Perhetapaamisia järjestettiin aina tarpeen mukaan. Aadan kesä sujui hyvin ja koulu alkoi sujua syksyllä

paremmin. Hän palasi omaan kouluunsa pienluokkaan työntekijän avustamana. Työntekijä vietti koulun alkaessa muutamia tunteja Aadan kanssa koulussa, mutta vähitellen Aada kertoi, ettei tarvitse enää työntekijää. Hän kävi säännöllisesti keskustelemassa nuorisopsykiatrian poliklinikalla ja tapasi koulukuraattoria silloin tällöin. Välit äidin ja tytön välillä olivat huomattavasti lämpimämmät kuin aikaisemmin. Perhe oli hankkinut koiran, jonka kanssa äiti ja Aada kävivät tottelevaisuuskoulutuksessa. Aada oli palannut lapsuuden ystäviensä seuraan, eikä luvattomia yöpoissaoloja enää esiintynyt.

JuJun työskentely päätettiin läksiäisjuhlassa, joka pidettiin marraskuussa 2010. Työntekijät olivat kirjoittaneet Aadasta laulun, joka laulettiin juhlassa. Perheen kanssa pidettiin palautekeskustelu. Keskustelussa käsiteltiin sopimusta, joka oli tehty asiakkuuden alussa. Sopimukseen oli tehty asiakkuuden kuluessa uusia kohtia. Aada ja äiti olivat tyytyväisiä saamaansa tukeen. Palautekeskustelussa sovittiin seurantatapaaminen kahden kuukauden päähän. Työntekijät kertoivat myös pitävänsä perheeseen yhteyttä vielä puolen vuoden ja vuoden kuluttua.

6 JUJUN TYÖTAPOJA

6.1 Perhetyö

Mervi Uusimäen (2005, 31–32) mukaan perhetyö voidaan käsitteellisesti jakaa välilliseen ja välittömään perhetyöhön. Välillisessä perhetyössä työ kohdistuu perheeseen jonkun sen yksittäisen jäsenen kautta. Välittömässä perhetyössä työ kohdistuu koko perheeseen, jossa henkilöt elävät arkea yhdessä ja jakavat emotionaalisen siteen. Jujun perhetyö lukeutuu käsitteellisesti välittömään perhetyöhön.

JuJussa tehtävässä perhetyössä pyritään rakentamaan perheelle toimivampaa arkea tukemalla perhesuhteita ja vanhempia. Perhetyössä käsiteltävät teemat nousevat perheen esiintuomista kysymyksistä ja ongelmista, joista perhe haluaa keskustella ja työntekijän nostamista tärkeistä asioista. Perhetyössä voidaan käsitellä esimerkiksi perheen vuorovaikutusongelmia. Perhetapaamisissa pyritään avoimuuteen, jolloin kaikki osapuolet voivat ilmaista huolensa avoimesti. Perhetyötä tehdään koko asiakkuuden ajan ja tapaamisia järjestetään tarpeen mukaan. Vanhempia tavataan perhetapaamisten lisäksi myös yksittäin. Tarve voi olla useita kertoja viikossa tai harvemmin (Auvinen-Tornberg 2010; Merelä 2010.) Perhetyötä tehdään asiakaslähtöisesti ja sen periaatteena on dialogisuus perheen ja työntekijän välillä.

6.1.1 Asiakaslähtöisyys

Asiakaslähtöisyys termistä ei ole yhtä ja oikeaa määritelmää, mutta ehkä helpointa on määritellä mitä se ei ole. Asiakaslähtöisen lähestymistavan voi nähdä olevan sitä mitä asiantuntijakeskeisyys ei ole. Asiantuntijakeskeisessä vuorovaikutuksessa asiakkaan omia näkökulmia ja omaa vastuuta minimoidaan. Työntekijä määrittelee asiakkaan ongelmat ja hoito - ja auttamistoinenpiteet asiakasta kuulematta (Mönkkönen 2007, 18.) Tällöin vuorovaikutuksessa ajaututaan helposti siihen, että asiakas odottaa työntekijältä vastausta ongelmiinsa. Tällöin asiakas ei ole aktiivisena toimijana asiassaan. Asiakaslähtöisyys puolestaan näkee ihmisen kokonaisvaltaisesti ja korostaa ensisijaisesti asiakkaan omia voimavaroja ja resursseja.

Asiakaslähtöisen näkemyksen mukaan asiakkaat ovat yksilöllisyydessään ainutlaatuisia ja aktiivisia toimijoita omassa asiassaan. Asiakaslähtöisyydellä tarkoitetaan asiakkaiden

tarpeiden ja toiveiden kuulemista. Yhtenä asiakaslähtöisen lähestymistavan tavoitteena on kuunnella ja kunnioittaa asiakasta niin, että tämä tukisi asiakkaan kykyä vaikuttaa omaan elämäänsä erilaisissa päätös- ja valintatilanteissa. Pyrkimyksenä on, että asiakas tunnistaisi mahdollisia ongelmia ja näiden seurauksia niin, että ymmärrys omasta tilanteesta selkiytyisi. Asiakaslähtöisyyden periaatteisiin kuuluvat avoimuus, luottamuksellisuus ja rehellisyys. Työtä tehdään asiakkaan ainutlaatuisuutta kunnioittaen ja kokonaisvaltaisuus huomioiden (Järvinen ym. 2007, 18.)

6.1.2 Dialogisuus

Dialogisella lähestymistavalla pyritään yhdessä luomaan uutta ymmärrystä asioista ja etsimään ratkaisua. Dialogisessa asiakastyössä korostuu tasavertaisuus, luottamus sekä kuuntelemisen taito. Dialogissa osallistujat kunnioittavat toisen mielipiteitä vaikkei näitä hyväksyisikään. Pyrkimyksenä on rakentaa yhteistä ymmärrystä asioista. Tämä edellyttää tasavertaisuutta osapuolten välillä niin, että kaikilla on tilaa vaikuttaa (Mönkkönen 2007, 86–87.) Näkemuserojen ja ristiriitojen käsittely vaatii yhteisymmärrystä, jonka saavuttaminen voi auttaa asiakkaita rakentamaan yhdessä merkityksiä elämälleen.

Dialogisuudella on omat haasteensa. Kaikkietävä asenne ja pidättäytyminen entisissä mielipiteissä sekä omien mielipiteiden vahva puolustaminen ovat dialogin esteenä (Järvinen ym. 2007, 143.) Omien mielipiteiden tiedostaminen ja niiden pukeminen sanoiksi ovat edellytyksiä dialogisuudelle. Dialogiin osallistujat muotoilevat toistensa ja omaa puhettaan uudelleen kyseenalaistamalla, testaamalla ja tarkistamalla niitä yhdessä (Järvinen ym. 2007, 143). Tämä voi olla erityisen haastavaa nuorelle, joka voi kokea avoimuuden uhkana. Onnistuessaan dialogi voi auttaa asiakkaita tarinansa uudelleen määrittämisessä ja tarinan juonen löytämisessä.

6.2 Yksilötyöskentely

JuJu-työskentely perustuu holistiselle ihmiskuvalle, jossa korostuu ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen. Keskustelumenetelmien lisäksi käytössä on erilaisia toiminnallisia menetelmiä, jotka auttavat nuorta ilmaisemaan tunteita, arvoja ja asenteita tekemisen kautta.

Toiminnallisten menetelmien avulla voidaan tarjota elämyksiä, jotka parhaimmillaan voivat tarjota iloa ja voimavaroja onnistumisen kokemusten kautta (Järvinen ym. 2007, 144). Työskentelyssä nuorelle pyritään ohjauksen kautta löytämään vaihtoehtoja itseilmaisuun ja vahvuutta kehoon sekä mieleen.

Kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen sisältyy kehollisuus, itseilmaisuus ja oppiminen. Kehollisuus näkyy päiväosastolla erilaisten liikunnallisten menetelmien käyttämisenä, ruokailuina ja vuorokausirytmien opettelemisena. Omassa kehossa tapahtuvien muutosten käsitteleminen, seksuaalisuus ja muut (murrosikäiselle) nuorelle tärkeät asiat huomioidaan intensiivisessä työssä eri tavoin. Itseilmaisua harjoitellaan monin tavoin hyödyntäen luovia menetelmiä kuten maalaamista, näyttelemistä, mielikuvatyöskentelyä ja tarinallisuutta (Auvinen-Tornberg 2010.) Oppimiseen kuuluvat esimerkiksi kouluaineiden opiskelu ja läksyjen teko. JuJun aloitettua toimintansa keväällä 2010, kehollisuudelle, itseilmaisulle ja oppimiselle oli viikko-ohjelmassa oma paikkansa, koska päiväosastolla oli nuoria, jotka viettivät päivänsä osastolla koulun sijaan. Tällä hetkellä kokonaisvaltaisen kohtaamisen kolmea ulottuvuutta käytetään ryhmätoiminnassa koulutyön ohella (Auvinen-Tornberg 2010.)

Jokaisen nuoren kanssa tehdään viikko-ohjelmaan yksilötyötä koskeva suunnitelma, joka suunnitellaan yhdessä nuoren kanssa. Ohjelma koskee arkipäiviä ja siitä selviää missä nuoren pitää olla milloinkin. Nuoren vapaa-ajan viettoon ohjelmassa ei puututa, lukuun ottamatta perhetyön sisältöjä.. Nuorelle, perheelle ja Jujun työntekijöille on tärkeää tietää mitä ohjelmassa on. Viikko-ohjelma perustuu sopimuksen tekoon. Yhdessä nuoren kanssa keskustellen luodaan ohjelma, jota nuori sitoutuu noudattamaan. Mikäli nuori ei noudata yhdessä tehtyä viikko-ohjelmaa, keskustellaan siitä nuoren kanssa. Kieltäytyminen voi olla merkki monesta asiasta ja se voidaan nähdä myös positiivisena asiana. Nuori saattaa olla omassa asiakkuudessaan vaiheessa, jossa hän pärjäisi vähemmällä tuella ja alkaa irrottautua JuJun tuesta ja tämä nähdään positiivisena. Keskusteluissa voi käydä myös ilmi, että nuori on väsynyt eikä esimerkiksi jaksakaan koulupäivän jälkeen tulla osastolle. Keskustellen yhdessä nuoren kanssa tehdään tarvittaessa muutoksia viikko-ohjelmaan (Auvinen-Tornberg 2010; Merelä 2010.)

Yksilötyöskentelyyn kuuluu myös koulutyön tukeminen. Pedagoginen ohjaaja kartoittaa asiakkuuden alkaessa nuoren koulunkäynnin tilaa ottaen yhteyttä oppilashuollollisiin tahoihin sekä nuoren vanhempiin. Kartoituksessa on mukana myös nuori itse.

Pedagoginen ohjaaja yhdessä työtiimin kanssa suunnittelee yksilöllisesti nuorelle koulunkäyntiä koskevat tukemisen muodot. Koulunkäyntiä tuetaan nuoren tarpeiden mukaan. Tuki voi olla motivoimista koulutyöhön, ohjattua tehtävien tekemistä, kokeisiin lukua tai koulutyön suorittamista fyysisesti päiväosastolta käsin. Nuoren kanssa käydään läpi hänen toiveitaan ja mahdollisuuksiaan koulunkäyntiin sekä tuetaan koulupolulla pysymistä. Luokka-asteesta riippuen kartoitetaan peruskoulun jälkeisiä koulumahdollisuuksia.

JuJussa on asiakkaita, jotka suorittavat koulutyötään päiväosastolta käsin. Mikäli nuori suorittaa koulupäiviä päiväosastolla, tekee nuoren oma koulu nuorelle opetuksen toisinjärjestämispäätöksen. Päätös on aina väliaikainen ja sen tekee nuoren oman koulun rehtori. Perusopetuslain pykälät 17–18 koskevat erityistä tukea ja opetuksen toisinjärjestämistä (Perusopetuslaki 1998/628). Päätöksen tarkoituksena on auttaa nuorta, jolla on hankaluuksia käydä täysipainoisesti koulussa. Esimerkiksi masentuneelle nuorelle voidaan tehdä päätös opetuksen toisinjärjestämisestä niin, että hän käy vain osan päivästä koulussa. Opetus voidaan järjestää myös kotiin, jolloin oppilas käy koululla vain suorittamassa kokeita tai niin, että kokeetkin suoritetaan muualla kuin koulussa. Päiväosastolla kouluaan suorittavan nuoren palaamista normaalin opetuksen pariin tuetaan monipuolisesti (Auvinen-Tornberg 2010; Merelä 2010.)

Koulutyön tukeminen räätälöidään jokaiselle nuorelle tarpeiden mukaan ja tavoitteena on, että nuori pystyisi palaamaan kouluun tai etenemään jatko-opintoihin. Työntekijöiden työpäivä voi alkaa sillä, että he menevät nuoren kotiin aamulla ja lähtevät nuoren kanssa yhtä matkaa kouluun. Työntekijä on yhdessä vanhempien kanssa herättämässä nuorta ja tukemassa kouluun lähtemisessä. Koulussa työntekijä auttaa nuorta ongelmatilanteissa ja tukee nuorta esimerkiksi sopeutumaan luokkaan (Auvinen-Tornberg 2010.)

Keväällä 2010 päiväosasto JuJun aloitettua toimintansa, päiväosastolla oli nuoria, jotka suorittivat koulutyötään osastolta käsin. Nuoret palasivat kuitenkin normaalin koulutoiminnan piiriin syksyllä tuetusti. Nuoren palaaminen omaan kouluun on haasteellinen tehtävä. Joillakin paluu kouluun on onnistunut hyvin, mutta osalla on edelleen hankaluuksia. Koulutyön onnistumista tuetaan ja seurataan päiväosastolta käsin. Syksyllä 2010 osaston työntekijät menivät itse nuorien kanssa kouluun, jolloin koulutyötä suoritetaan koulussa eikä osastolla. Päiväosasto JuJu on opinnäytetyön kirjoitushetkellä noin vuoden vanha, joten työmuotoa kehitetään jatkuvasti. Jatkossa

suunnitelmana on, että syksyisin pääpaino koulutyön tukemisessa olisi koulussa niin, ettei oppilasta otettaisi opiskelemaan Jujun tiloihin vielä syksyllä. Jujun työntekijät tukisivat kouluun lähdössä ja koulutöiden tekemisessä. Koulussa työntekijät voivat osallistua nuoren kanssa oppitunneille. Pääpainotus olisi, että keväisin asiakkaita otettaisiin tarvittaessa käymään koulua myös päiväosaston tiloissa päivisin. (Auvinen-Tornberg 2010; Merelä 2010.)

Opinnäytetyön kirjoitushetkellä syksyllä 2010 osa asiakkaina olevista nuorista käy kouluaan pienluokilla. Pienluokilla oppilaan mukana tullutta työntekijää ei ole pidetty normaalista poikkeavana, koska pienluokilla on totuttu, että opettajan lisäksi luokassa saattaa olla myös muita aikuisia. Pienluokilla opettajat ovat olleet tyytyväisiä Jujun työntekijöiden osallistumisesta koulupäivään, koska tämä on esimerkiksi rauhoittanut luokan ilmapiiriä. Koulutyötä tehdään aina nuoren tarpeiden mukaan, jotka vaihtelevat työn edetessä. Mikäli koulutyö ei onnistu syksyllä tuetusti koulussa, otetaan nuori keväällä päiväosastolle ainakin joiksikin päiviksi opiskelemaan, jotta opintoja saataisiin eteenpäin ja palaaminen omaan kouluun mahdollistuisi paremmin. Koulunkäynnin suhteen tukea tarjotaan siten mikä on kussakin tilanteessa tarpeellista. Nuori voi asiakkuuden alussa innostuakin koulunkäynnistä, mutta vain tilapäisesti. Tukea lisätään ja vähennetään tilanteen ja tarpeen mukaan (Auvinen-Tornberg 2010; Merelä 2010.)

Normaaliluokalla käyvien nuorien oppitunneille ei ole osallistuttu, mutta heitä on myös saateltu kouluun ja heille on luotu kontakteja ja tukisuhteita koulun sisällä. Nuorelle järjestetään esimerkiksi säännöllisiä tapaamisia koulukuraattorin kanssa. Yhteistyö opettajien kanssa on tiivistä. Osallistumista normaaliluokan opetukseen on vältelty osaltaan nuoren omasta toiveesta ja osaltaan siksi, että normaaliluokalla nuori voisi joutua silmätikuksi, joka ei hyödyttäisi nuoren tilannetta (Auvinen-Tornberg 2010.)

6.3 Ryhmätoiminta

Päiväosastolla laaditaan viikko-ohjelma, johon kuuluu yksilötyön lisäksi yhteistyötä päiväosastolla. Viikko-ohjelma sisältää yhteisen aikataulun, yhdessä työskentelyn ja ruokailun sekä yhteistä suunnittelua ja muuta ryhmätoimintaa. Ryhmässä toimiminen opettaa nuorelle sosiaalisia taitoja ja toisten huomioon ottamista.

Ryhmämuotoinen toiminta pitää sisällään myös toiminnallisia ryhmiä nuorille ja vertaistukeen perustuvan vanhempien ryhmän ja tyttöryhmän. Vertaistuesta on mahdollista saada tukea ja apua muilta samankaltaisissa elämäntilanteissa olevilta yksilöiltä. He voivat työntekijän avustuksella selvittää ja ratkoa elämäntilannettaan ja tukea toisiaan. Vertaisryhmien ohjaamisessa työntekijä toimii ryhmän organisaattorina, ymmärtävänä kuuntelijana, ryhmäprosessin ylläpitäjänä ja vaikuttajana (Järvinen ym. 2007, 166; 169.)

7 KÄYTETTÄVÄT TYÖMENETELMÄT

Menetelmiä on tuotu esiin myös edellisissä kappaleissa. Tässä aluvuossa tarkastellaan menetelmiä vielä laajemmin. JuJun työmenetelmät rakentuvat erilaisille motivoiville ja systemaattisesti eteneville keskustelumenetelmille. Keskustelut ovat tulevaisuuteen suuntautuvia, joissa käytetään narratiivisuutta, elämänkaarityöskentelyä sekä voimavarakeskeistä, tulevaisuuteen suuntautuvaa lähestymistapaa.

7.1 Arvostava haastattelu

Arvostava haastattelu on menetelmä, jota on jonkin verran käytetty JuJussa. JuJussa tätä yksilöhaastattelun muotoa on harjoiteltu työntekijöiden kesken ja sitä harjoitellaan, jotta sen käyttöä työssä voitaisiin hyödyntää enemmän. JuJun pedagoginen ohjaaja on käyttänyt menetelmää mm. keskusteluissa nuoren äidin kanssa ja joidenkin nuorien kanssa (Auvinen-Tornberg 2010.)

Arvostava haastattelu perustuu NLP-menetelmiin. NLP eli neurolingvistinen prosessointi auttaa tavoitteisiin pyrkimisessä ja elämän kokemisessa onnelliseksi. Robert Dilts on kehittänyt loogiset tasot- mallin, jossa tasot esittävät ihmisen ajattelun prosesseja ja tasoja. Loogisilla tasoilla edeten on mahdollista mallittaa ihmisellä esimerkiksi jotakin tavoitetta. Diltsin mukaan kokemuksilla, ajattelulla ja toiminnalla on tasoja, joita prosessoimalla voidaan löytää ongelmia, jotka johtuvat tasojen yhteensopimattomuudesta. Tasojen käsittely voi tuoda esiin tietoisia ja tiedostamattomia ajatuksia sekä toimintamalleja (Hämäläinen 2005, 4.) Loogisten tasojen avulla voidaan käsitellä monenlaisia kysymyksiä, esimerkiksi roolikysymyksiä kuten äitiyttä tai oppijan roolia. Tasoja voidaan käyttää muutoksen aikaansaamisessa ja tavoitteisiin pääsemisessä (Hämäläinen 2005, 4-5.)

Esimerkki arvostavasta haastattelusta

Nuoren roolia oppijana voi tutkia etenemällä loogisilla tasoilla keskustellen esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla:

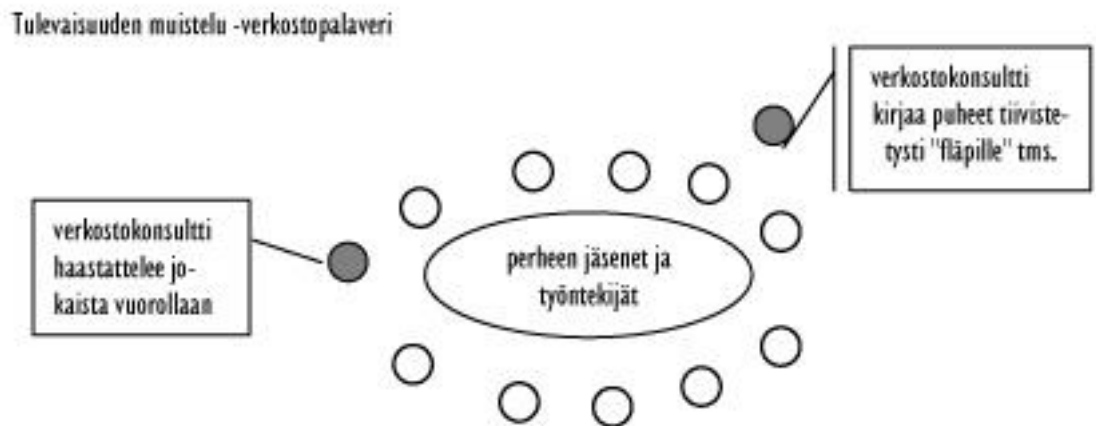
1. Ympäristö: Missä ja milloin olet oppijana?
2. Käyttäytyminen: Mitä teet ja miten ollessasi oppijana?
3. Kyvyt ja taidot: Mitä taitoja ja kykyjä käytät ollessasi oppijan roolissa?
4. Arvot ja uskomukset: Miksi käytät edellä mainittuja taitoja ja kykyjä? Mikä sinulle on tärkeää ollessasi oppijan roolissa?
5. Identiteetti: Millainen sinä olet oppijana?
6. Henkinen ja eettinen: Mikä sinua itseäsi suurempi ohjaa sinua oppijana?

7.2 Asiakasdialogi

Asiakasdialogi kuuluu verkostotyön menetelmiin, joiden tarkoituksena on lisätä asiakkaan osallisuutta ja voimavaroja sekä edistää avointa palvelukulttuuria. Dialogin perustana on vapaaehtoisuus. Dialogin yhtenä tarkoituksena on lisätä nuoren ymmärrystä itsestään ja muista. Dialogiin osallistuu työntekijät sekä asiakas läheisverkostoineen (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 1.) Verkostotyötä käytetään tukemaan perhettä muutoksen voimavarana. Verkostojen selvittämisessä työntekijä voi käyttää verkostokarttaa. Sen avulla asiakas voi kuvata sosiaalisia suhteita omasta näkökulmastaan niin, että kartan avulla voidaan muodostaa kuva yksilön ja perheen ihmissuhteista. Työntekijän tehtävänä on auttaa ja rohkaista asiakkaita tekemään tarvittaessa muutoksia verkostoon ja vahvistamaan luonnollisia tukiverkkojaan (Järvinen ym. 2007, 153–156.)

Asiakasdialogeissa puhe on ratkaisuihin johdattelevaa ja todellisuutta konstruoidaan sosiaalisesti kielellisessä vuorovaikutuksessa. Dialogit ovat tulevaisuuteen suuntautuneita ja niissä läpikäydään tulevaisuuskeskusteluja ja selvennetään esimerkiksi Päiväosastojen tavoitteita. Asiakasdialogeja tehdään, kun palvelussa oleva nuori on jonkinlaisessa nivelvaiheessa kuten siirtymässä seurantavaiheeseen. Dialogia voi hyödyntää, jotta tavoitteissa päästäisiin eteenpäin. Dialogisuus perustuu asiakkaan ja hänen läheisverkostonsa osallistumiseen sekä vapaaehtoisuuteen (Auvinen-Tornberg 2010.) Menetelmää on käytetty päiväosaston käynnistyessä muistelemalla hyvää tulevaisuutta. Ennakointidialogiksi nimitettävän tulevaisuuden muistelun tavoitteena

on vuoropuhelun avulla löytää uusia tulkintoja perheen tilanteeseen. Tähän pyritään kokoamalla asiakas ja läheisverkosto ennalta suunniteltuun tilaisuuteen, jossa vuoropuhelu on mahdollisimman moniäänistä, voimavarakeskeistä ja tasavertaista (Järvinen ym. 2007, 161–162.) Kuvioista 1 nähdään Tulevaisuuden muistelu-verkostopalaverin toimintatapa.

KUVIO NRO 1. Tulevaisuuden muistelu (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2)

Tulevaisuuden muistelussa orientoidutaan asioihin tulevaisuuskeskeisesti ja käydään dialogia suunnitelman tekemiseksi hyvään tulevaisuuteen. Menetelmä on asiakaslähtöinen, jossa asiakas on itse aktiivisesti mukana oman tulevaisuutensa suunnittelussa ja tukitarpeiden määrittelyssä. Tulevaisuuden muisteludialogi on eräänlainen yhteistyöpalaveri, jossa useat tahot tuovat käsiteltävään asiaan oman näkökulmansa ja saavat mahdollisuuden kuunnella muiden näkökulmia ja ajatuksia. Tuen antaminen on keskustelemista nuoren ja läheisverkoston kanssa dialogisessa suhteessa. Dialogisen neuvottelun tuloksena on toimintasuunnitelma hyvään tulevaisuuteen, jota tarkastellaan asiakkuuden eri vaiheissa ja keskustellaan tarpeellisista muutoksista. Toimintasuunnitelmasta pyritään tekemään toiveikas ja realistinen. Dialogeja vetävät koulutetut konsultit. Konsultit eivät entuudestaan tunne osallistujia tai käsiteltävää tilannetta, koska dialogin toteutumisen kannalta tarvitaan ulkopuolinen henkilö käsiteltävään asiaan nähden. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2.) Tulevaisuuden muisteludialogissa laadittua toimintasuunnitelmaa tarkastellaan JuJussa seurantamielessä.

7.3 Narratiiviset menetelmät

Narratiivisia menetelmiä hyödynnetään voimavaraistavan keskustelun keinoin. Jatkuvassa vuorovaikutuksessa tarkastellaan kielellisiä ilmaisuja, joilla yhteistä sosiaalista todellisuutta kuvataan ja luodaan. Työntekijän tehtävänä on seurata millaisia tarinoita nuori ja perhe puheellaan tuottavat. Nämä todellisuudesta tehdyt tulkinnat vaikuttavat kertojan voimavaroihin. Työntekijä voi tuoda esiin uusia polkuja tarinoihin ja rakentaa näin uusia merkityksiä asiakkaiden tarinoihin. Voimavaraistavassa keskustelussa luodaan tulevaisuudenkuvaa ja tarkastellaan erilaisia polkuja, joita kohti asiakkaat voivat kulkea päästäkseen päämääräänsä. Keskustelussa työntekijän tehtävänä on konkretisoida asioita ja lisätä tulevaisuuden toivoa mahdollisuuksia etsimällä ja tunnistamalla (Järvinen ym. 2007, 138–139.)

Narratiivisten menetelmien avulla voidaan myös tarkastella sitä, mitkä seikat auttavat nuorta ja minkälaisia vastustajia nuorella on tavoitteisiin pääsemisessä. Vastustavat tekijät nuoren elämässä voivat olla esimerkiksi vanhempien kykenemättömyys luoda ja ylläpitää rajoja, nuoren päihdeongelma tai ongelmallinen kaveripiiri. Vastustavat voimat ovat usein hyvin näkyviä, mutta taustalla piilee myös kaikista suurin vastustaja. Suurimman vastustajan löytäminen tapahtuu yleensä siinä vaiheessa, kun nuoren toimintakyvyssä tapahtuu notkahdus alaspäin. Nuoren ollessa aallon pohjalla, on mahdollista etsiä suurinta vastustajaa, joka estää nuorta onnistumasta tavoitteissaan. JuJussa työskenneltäessä asiat sujuvat usein alkuun nousupainotteisen hyvin, mutta sitten tapahtuu jyrkkä notkahdus alaspäin. Notkahduksen tapahtuessa keskustellaan siitä, mistä tämä johtuu (Auvinen-Tornberg 2010.)

Nuorella saattaa olla esimerkiksi Asperger-diagnoosi, jota on pidetty ennen päiväosaston asiakkaaksi tuloa suurimpana vastustajana muun muassa koulutyössä. JuJun työssä havaitaan kuitenkin, ettei koulunkäyntiongelmiensa suurimpana vastustajana tai syynä olekaan Asperger-diagnoosi vaan se, että nuori kieltäytyy aamulla nousemasta sängystä ja lähtemästä kouluun. Nuorta haastetaan ajattelemaan ja toimimaan vastustajiaan vastaan ja olemaan oman elämänsä herrana. Nuori itse on toiminnan keskiössä ja hänen päätöksensä siitä, mitä hän aikoo tehdä, on työskentelyn kannalta merkityksellistä. Avohuollon tukea ei anneta väkipakolla vaan nuori on itse osallisena asiassaan (Auvinen-Tornberg 2010.)

JuJun työmalli etenee tarinan mukaisesti ja tarkoituksena on löytää JUutulle JUoni. Tarina kulkee nuoren omien halujen sekä päätösten ohjaamana ja tässä Jujun työntekijät tukevat nuorta. Nuorelle visualisoidaan tulevaisuutta. Nuorelle ja perheelle tiedotetaan koko ajan tarinan kulusta ja siitä mihin mikäkin tarina voi johtaa ja visualisoidaan myös miten tarina on edennyt. Työntekijän avulla tarkistellaan tarinassa sitä, minne tie voi johtaa tai minne se on ennen johtanut. Tämä on yksi narratiivisen menetelmän muoto. Narratiiviseksi menetelmäksi lukeutuu myös edellä esitelty arvostava haastattelu ja osittain myös asiakasdialogit pohjautuvat narratiivisuudelle.

8 MITÄ NUORET KERTOIVAT JUJUSTA?

Opinnäytetyön tulokset koostuvat kolmen haastatellun nuoren kokemuksista koskien Päiväosasto JuJua. Litteroidusta aineistosta nostetut sitaatit esitellään haastattelukoodein NU1, NU2 ja NU3 avulla. Nuorten vastauksia ei ole tarkoitus yleistää koko Jujun asiakaskuntaa koskeväksi vaan tuoda joidenkin JuJun asiakkaina olevien nuorten näkökulmia esiin.

8.1 Päiväosasto JuJu nuoren kuvailemana, asiakkuuden aloitus ja tavoitteet

Kaikilla haastatelluilla nuorilla oli jo ennen Päiväosastojaksoa lastensuojeluasiakkuus. Yksi nuorista sai kuulla JuJusta perhetyöntekijältään, toinen nuori oli saanut kuulla JuJusta perhetukikeskuksessa, jonne oli ollut kiireellisesti sijoitettuna ja yhden nuoren sosiaalityöntekijä oli ottanut JuJun puheeksi asiakassuunnitelmanneuvottelussa. Haastatteluissa nousi esiin, että syyt asiakkuuden aloitukseen olivat varsin samankaltaisia. Kaikilla kolmella haastatellulla oli paljon poissaoloja koulusta, joiden vuoksi koulutilannetta on alettu selvittämään. Kaikki kolme haastateltua nuorta toivat esiin kouluun menemisen vaikeuden. Yksi nuorista kertoi vuorokausirytmensä olevan sekaisin, koska hän on liian myöhään tietokoneella ja tämän vuoksi aamuhämmäiset tuntuvat vaikeilta. Kaksi haastateltavaa kuvaili erilaisten sosiaalisten pelkojen, kuten ryhmätilanteiden pelon, liittyvän vaikeuteen mennä kouluun. Yksi haastateltu kertoi koulukiusaamisen vaikuttavan siihen, ettei hän pysty käymään koulussa.

Kaksi haastatelluista mainitsi yhteistyötaitojen puuttumisen ja huonojen perhesuhteiden olevan osasyinä asiakkuuden aloitukseen. Yksi nuorista kertoi perheongelmien johtuvan pääosin nuoren tottelemattomuudesta eli siitä, ettei hän noudata kotisääntöjä. Yhdistävänä tekijänä näillä kolmella haastatellulla nuorella oli koulupoissaolot ja muut ongelmat, jotka vaikuttivat koulumenestykseen. Toisena yhdistävänä tekijänä oli lastensuojelunasiakkuus ja se, että aloitteen asiakkuudesta teki joku lastensuojelussa toimiva henkilö.

Pyydettyäessä kuvailemaan JuJua, kaksi haastateltavaa kertoi sen olevan paikka, missä saa tukea koulunkäyntiin. He kertoivat suorittavansa JuJussa rästitehtäviä työntekijöiden avulla.

”Siellä tehdään rästiin jääneitä tehtäviä. – Tehdään koulua, mut se ei oo koulu. Tääl on ihan erilaiset tunnitki, tääl tehään paljo enemmän.”(NU1)

Kaikki haastatellut kertoivat saavansa apua työntekijöiltä koulutehtävissä, kokeisiin lukemisessa ja kaksi nuorista toi esiin, että työntekijät voivat kyyditä heitä kouluun, jos sinne meneminen tuntuu vaikealta. Yksi nuori kertoi, ettei hänellä ole ongelmia kouluaineissa vaan siinä, ettei hän suostu menemään kouluun. Haastatellut nuoret kertoivat Jujun eroavan koulumaailmasta siinä, että Jujussa heitä kuunnellaan ja he saavat itse vaikuttaa tekemisiinsä.

Kaksi nuorista kuvaili JuJua paikaksi, missä etsitään yhdessä uusia ratkaisuja nuoren ongelmiin. He kuvailivat JuJua rennoksi ja kivaksi paikaksi, missä voi vaikuttaa omiin asioihin. Yksi nuorista koki *päässeensä* JuJun asiakkaaksi, koska hänen mielestään JuJuun on vaikea päästä asiakkaaksi. Toinen nuorista kuvasi JuJua paikkana, jonne *joutuu*, jos ei suostu käymään koulussa. Tämä nuori kertoi JuJun olevan paikka, missä nuori laitetaan käymään koulua. Kukaan haastatelluista nuorista ei ole omasta mielestään aloittanut asiakkuuttaan JuJussa vastentahtoisesti. Yksikään haastatellusta ei kuitenkaan osannut kertoa, mitä olisi tapahtunut, jos he olisivat kieltäytyneet asiakkuuden aloittamisesta. Haastatellut pohtivat kuitenkin, että JuJu-työskentelyn aloittamisella pyritään estämään huostaanotto tai kiireellinen sijoitus.

Haastatteluissa pyysin nuoria kuvailemaan JuJun asiakkaita. He kertoivat, että JuJun nuoret ovat erilaisia kuin toiset nuoret. Nuoret kuvailivat millaisina he näkevät nuoret, jotka eivät tarvitse Jujun työtä tuekseen. Näillä nuorilla ei yhden haastatellun mielestä ole ongelmia vuorokausirytmässä, perheasioissa tai koulunkäynnissä. Tämä kolme teemaa nousi esiin haastatteluissa jo aiemmin kun pyysin nuoria nimeämään syitä asiakkuuden aloittamiseen. Haastatellut nuoret tarvitsevat omasta mielestään JuJua jollakin tavalla parantamaan koulunkäyntiään.

Haastatteluissa nuoret nimesivät tavoitteiksi JuJussa kouluun menemisen, luokka-asteelta seuraavalle siirtymisen, koulupinnaamisen lopettamisen, itsetunnon parantamisen, irrottautumisen ”huonoista jutuista”, vuorokausirytmän säännöllistämisen, oman tulevaisuuden ajattelun, perhesuhteiden parantamisen ja toimimisen ryhmätilanteissa. Haastatellut nuoret olivat kaikki olleet haastatteluhetkellä asiakkaina jo useampia kuukausia, joten he pystyivät jo nimeämään asioita, joihin JuJu-työskentely

on auttanut. Näitä asioita olivat: tietokoneriippuvuuden poistuminen, paremmat välit vanhempiin, esiintymispelon lieveneminen, sopimuksista kiinnipitäminen ja sääntöjen noudattaminen, koulutyön parantuminen ja ryhmätyötaitojen lisääntyminen.

8.2 Kokemuksia eduista ja haitoista sekä nuorten toiveita

Haastatelluista nuorista kaksi nimesi JuJun eduiksi keskustelut mukavan aikuisen kanssa. He kuvasivat työntekijöitä sellaisiksi aikuisiksi, joille he voivat kertoa ihan kaikesta. He kertoivat, etteivät työntekijät syyllistä nuorta ja heidän sekä työntekijöiden välit ovat avoimet. Keskustelut he kokivat auttaviksi muun muassa siksi, että niiden myötä he oppivat ottamaan vastuuta teoistaan ja mielipiteistään. Tässä yhteydessä nämä kaksi nuorta vertasivat keskusteluja oman tarinan luomiseen ja siihen, että he oppivat näkemään toimintansa seurauksia. Positiivisessa hengessä käydyt keskustelut ovat kahden haastatellun nuoren mielestä kannustavia.

Haastatellut nuoret painottivat toiminnallisten hetkien ja yhdessä tekemisen olevan selkeästi Juju -työskentelyn hyviä puolia. Kaksi nuorista koki, että tekemisen lomassa pystyi keskustelemaan helpommin. Kaksi nuorista toi esiin sen, että on mieluisaa kokeilla erilaisia toimintoja, joita ei tulisi oma-aloitteisesti kokeiltua. Yksi haastatelluista piti positiivisena asiana sen, että muiden nuorten kanssa toimiessa ja puhuessa pystyy vertailemaan omaa tilannettaan muiden nuorten tilanteisiin ja keskustelujen kautta näkemään omaa edistymistään eri asioissa. Toiset nuoret toimivat varsinkin yhdelle haastatellulle vertaisryhmänä, josta on sekä etuja että haittoja. Hän halusi enemmän toimintaa, jossa olisi kaikki nuoret mukana, mutta toisaalta hän pelkäsi saavansa muista nuorista negatiivisia vaikutteita. Toiminnallisista ryhmähetkistä varsinkin Tyttöryhmä sai kahdelta nuorelta kiitosta.

Kaikkien kolmen nuoren JuJu-työskentelyn tavoitteet ovat liittyneet jollain tavalla koulunkäyntiin. Työskentelyn eduista keskusteltaessa, haastatellut toivat esiin koulutyön tukemisen tärkeyden, työntekijöiden kannustavan asenteen ja positiivisen palautteen saannin. Yksi haastatelluista näki koulunkäyntiongelmien olevan asiakuuden selkein syy ja koki JuJun tuen olevan merkittävä etu elämässään.

” Ei jäädä luokalle eikä joudu huostaan.” (NU1)

Kaikki haastatellut nuoret kertoivat tullessa kuulluiksi asioiden suunnittelussa ja päätöksissä. Kukaan haastatelluista ei olisi halunnut olla enempää mukana päätösten ja suunnitelmien teossa vaan he kokivat, että heidän mielipiteitä ja toiveita kuunnellaan. Eräs nuori koki, että hänen ääntään kunnioitetaan ja kuunnellaan Jujussa paremmin kuin koulussa, kotona ja/tai sosiaalitoimessa. Yksi haastatelluista koki kuulluksi tulemisen itseään voimaannuttavaksi.

”Siis se on ihan kivaa ku siinä tulee otettua vastuuta siitä omasta mielipiteestä ja tällästä et kyllä multa aina kysytään sitä omaa mielipidettä ni se on mun mielestä tosi hieno juttu et mäki saan kertoa et mitä mieltä mä oon ja mulle tulee itsevarmuuttakin siitä kato ku jos ne sanoo jotain et toi on mun mielestä hyvä idea et tehään vaan niin ni mulle tulee sillain et jes et mä sain vaikuttaa.” (NU2)

Haastateltavat saivat haastatteluissa esittää toiveita liittyen JuJuun. Yksi nuorista haluaisi enemmän yhteistä toimintaa muiden Jujun nuorten kanssa esimerkiksi pelien ja keskustelujen muodossa. Toinen nuori halusi enemmän retkiä erilaisiin paikkoihin ja samanikäisiä nuoria asiakkaiksi. Yksi nuorista koki, että häntä pitäisi tukea enemmän kouluasioissa. Hän ehdotti, että ohjaajat voisivat tentata enemmän läksyjä ja auttaa kokeisiin lukemisessa. Yksi nuorista toivoi, että työntekijät pysyisivät yhtä innokkaina ja iloisena. Toisen nuoren toive taas oli, etteivät työntekijät olisi niin iloisia, koska tämä ärsyttää häntä.

Haastatteluissa nuoret toivat esille erilaisia haittoja tai huonoja puolia JuJu-työskentelystä. Yksi nuori kertoi, että Juju rasittaa ja häiritsee arkea eikä hän jaksaisi tulla koulusta suoraan Jujuun. Pitkiksi venyvät päivät oli haittapuoli myös toisen haastatellun mielestä. Kesäaikaan tehdyssä haastattelussa tuli esiin, ettei nuori kesälomallaan ollut mielissään ohjelmoidusta arjesta ja etenkin aamuheräämiset lomalla oli ehdoton haittapuoli. Kaksi haastatelluista nuorista kertoi kokeneensa raskaaksi muiden ihmisten ja kavereiden ihmettelyn siitä miksi he käyvät JuJussa. Yksi haastatelluista toi haittapuolena esiin sen, että asiakkaana hänen arkielämänsä ja koulupäivänsä ovat erilaisia tavanomaiseen verrattuna. Tällä nuorella oli kokemus, että hän eroaa jollakin tavalla muista. Yksi nuorista kertoi asiakkuuden haittapuolesta näin:

”Ihmiset, kaverit, ihmettelee, et missä mä oon. Ne luulee, et mä oon jossain pöpikoulussa”. (NU1)

Yksi haastatelluista oli sitä mieltä, ettei JuJu-työskentelystä voi olla mitään haittaa. Huonona puolena hän koki aikataulutuksen.

”No ku pitää olla tosi tarkka niistä ajoista tai niinku jos sovitaan jotain ni sit se pitää pitää kiinni ja se on aika rankkaa mulle.” (NU3)

Toisaalta sama nuori toi työskentelyn etuja kyseltäessä esiin seuraavaa:

”Jos mä en ois ollu siellä nyt ni sitten mä en ehkä osais pitää yhtä hyvin asioista kiinni.” (NU3)

8.3 Nuorten kokemuksia menetelmistä ja työntekijöistä

Kaikilla haastatelluilla kolmella nuorella oli jo ennestään kokemuksia jonkinlaisesta kodin ulkopuolelta tulevasta perhetyöstä. Kaksi nuorta kuvasi perhetyön olevan keskustelua ja kuulumisten vaihtoa. Yksi nuori piti hyvänä sitä, että tapaamisissa pyritään löytämään uusia keinoja päästä tavoitteisiin. Nuori saa tapaamisissa kerrottua omia ajatuksiaan niin, että muutkin ymmärtävät. Tämä nuori piti siitä, kun hänen ajatukset huomioidaan ja uusia näkökulmia löytyy keskustelun kautta. Hän koki perhetyön etuna paremman keskusteluyhteyden saavuttamisesta huoltajan kanssa.

”No onhan se silleen et siinä on niinku vieraitaki aikuisii mukana tavallaan jotka pystyy sit puuttuu niihin mielipiteisiin -- ja sit se on helppo keskustella mun mielestä niinniin paremmin ku siinä on joku vieraski tavallaan.” (NU2)

Yksi haastatelluista piti perhetyön parhaana puolena sitä, että yhdessä (perhe, nuori, työntekijä) mietitään asioita ja yritetään löytää keinoja voittaa erilaisia ongelmia. Tämä nuori piti hyvänä myös sitä, että äiti saa tukea ja apua Jujusta. Perhetyö saa nuorilta kiitosta, mutta sen intensiivisyys on herättänyt tunteita varsinkin yhden nuoren kohdalla.

“ Tuntuu et on vähän liikaa. Välillä aina tylsää jutella samoista asioista.” (NU3)

Haastatteluista nousee esiin kuinka kaikille haastatelluille nuorille oli tärkeää työntekijöiden kanssa käytävät keskustelut ja näiden kautta nousevat uudenlaiset näkökulmat asioihin. Yksi haastatelluista koki keskustelujen auttavan häntä parantamaan tapojaan, toinen taas koki keskustelut kannustavina ja hyvinä palautteen saamiskeinona. Kaksi

haastatelluista arvosti turvallisen aikuisen läsnäoloa ja keskusteluyhteyttä. Avoimuus nousi yhdeksi nuorten arvostamaksi osa-alueeksi työntekijän ja itsensä välisessä vuorovaikutuksessa.

”No siis onhan se silleen ihan hienoo et tulla tänne nyt kesällä varsinkin joka päivä ja jutteleen silleen niinku aikuisten kanssa ja kertoo kuulumisia ja näin.”
(NU2)

Nuoret puhuivat luottamuksesta työntekijöihin melko epävarmasti. Yksi haastatelluista kertoi luottavansa työntekijöihin, toinen arvuutteli asialla, mutta päätyi lopputulokseen, että työntekijöihin voi luottaa. Yksi haastatelluista ei kokenut tarvitsevansa tukea mihinkään eikä hänellä ollut mielipidettä luottamuksesta. Haastateltuja nuoria yhdisti tunne siitä, että työntekijät kunnioittavat ja kuuntelevat heidän mielipiteitään. He kokivat voivansa vaikuttaa omiin asioihinsa keskustelujen kautta. Keskustelumenetelmät koettiin positiivisiksi etenkin kahden haastatellun kohdalla. Työntekijän oma panos ja kokemusten esille tuominen oli varsin tärkeää yhdelle haastatelluista.

JuJun työote on intensiivinen ja nuoret tapaavat sekä ovat yhteydessä työntekijöihin puhelimitse paljon. Työntekijöiden joustava työote sai kiitosta. Haastatellut nuoret kertoivat hyötyvänsä siitä, että työntekijä voi tulla aamulla kotiin ja kuljettaa heitä tarvittaessa kouluun. Työntekijän tuki koulussa nousi tärkeäksi jokaisen nuoren kohdalla vaikkakin yksi nuori koki työntekijän kanssa näyttäytymisen herättävän liikaa huomiota muissa oppilaissa. Haastatellut nuoret kertoivat, että työntekijöihin on helppo olla puhelimitse yhteydessä. Yksi nuori toi kuitenkin esiin toivovansa JuJuun lisää työntekijöitä, jotta tietäisi, että aina on joku työntekijä, joka ehtii esimerkiksi tulemaan kotiin, jos hänellä on vaikeaa.

JuJussa työtä tehdään nuoren arjessa, koulussa ja perheessä, joten suhde työntekijöihin voi kasvaa melko läheiseksi. Yksi haastatelluista kertoi olleensa alussa hämmentynyt työntekijöiden ollessa niin rentoja ja kivoja. Hän kuvasi työntekijöiden olevan välillä ärsyttävän kivoja. Toinen haastateltu kertoi piristävänsä joskus pelkästään siitä, että työntekijät ovat niin iloisia ja innokkaita. Kolmas haastateltu kommentoi työntekijöistä ainoastaan opettajaa, kenet hän koki tärkeäksi. Yksi haastateltu nuori kuvasi suhdettaan työntekijöihin näin:

”No mä oon tyytyväinen siihen et ne tsemppaa aika hyvin mut välillä vähän tyytymätön siihen kun ne harmistuvat helposti jos tapahtuu jotain pahaa tai jos mä teen jotain tyhmää. Joskus tuntuu et ne ottaa vähä henkilökohtasesti ja se on muutenki vähän silleen et välillä pitää yrittää olla ei niin sellanen ku oikeesti.” (NU3)

Yksikään haastatelluista ei kokenut hyötyneensä työskentelyn alussa tehdystä kirjallisesta sopimuksesta. Kaksi haastatelluista kommentoi tehneensä myös verkostokartan, mutta eivät hyötyneet sen tekemisestä. Työssä käytettävät luovat menetelmät jakoivat mielipiteitä. Yhden haastatellun mielipide luovista menetelmistä oli kielteinen ja hän koki keskustelun olevan häntä tukeva menetelmä. Askartelu ja piirtäminen olivat kuitenkin tämän nuoren mielestä mukavia toimintoja. Toinen haastatelluista koki luovat menetelmät hyvinä keskustelun herättäjinä, mutta esimerkiksi näyttöleminen ja muiden edessä esiintyminen oli hänelle vaikeaa.

”No mä voitin pelkoni monta kertaa ku mä jouduin esiintyy ja nyt mä en ees jännitä sitä yhtä paljon. Ja jos mä silloin en ois tullu niin sitten mä en ainakaan ois uskaltais mennä muitten eteen tai toimia jossain ryhmässä.” (NU2)

Yksi haastatelluista tykkäsi kehollisesta ilmaisusta, koska hän koki oppivansa itsestään ja tunteistaan enemmän. Hän kertoi kehollisen ilmaisun auttavan omien ajatusten ja tunteiden käsittelyssä sekä tunnistamisessa.

JuJun näkemys ihmisestä kokonaisvaltaisena yksilönä nousi esiin jokaisen nuoren haastattelussa. He kuvailivat eri toimintoja mainiten ruokailut ja tauot selvästi ohjelmaan kuuluviksi. He kaikki pitivät siitä, että heidän mielipiteitään kuunnellaan viikko-ohjelmia suunniteltaessa. Toisaalta yksi haastatelluista kommentoi työntekijöiden päättävän aika paljon. Toinen nuori toi esiin, että viikko-ohjelmasta kiinnipitäminen on hänelle hankalaa, mutta hän antoi kiitosta siitä, että työntekijät joustavat ja antavat vaihtoehtoja tekemisestä, jos jokin ohjelmassa on liian epämiellyttävää. Yksi haastatelluista koki kuitenkin, että viikko-ohjelman noudattamatta jättäminen aiheuttaa ongelman, josta pitää käydä vakavia keskusteluja ohjaajien ja vanhempien kanssa. Hän myös aavisteli, että jos hän ei käy sovitusti JuJussa, ottavat työntekijät yhteyden sosiaalityöntekijään. Tämä nuori kertoikin noudattavansa ohjelmaa välttääkseen ongelmia.

Yksi haastatelluista toi toistuvasti esiin sen, että Jujussa on mukavaa keskittyä välillä positiivisiin asioihin ongelmien sijasta. Ratkaisukeskeisyys oli hänen mielestään muka-

vaa vaihtelua ainaisten ongelmien käsittelyjen sijaan. Omien polkujen selvittäminen työntekijän kanssa oli mielekästä kahdelle nuorelle. He kertoivat polkujen miettimisen olevan opettavaista: mikä polku vie minnekin ja mitä polkua tulisi kulkea tavoitteisiin pääsemiseksi.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli esitellä Tampereen kaupungin uutta lastensuojelun avoimuusmallista palvelua ja tuoda asiakkaana olevan nuoren ääni kuuluviin. Päiväosasto JuJu on luotu Tampereen kaupungin avoimuuden tukimuodoksi tukemaan nuorta ja perhettä monikenttäisesti. JuJu vastaa teoriaosuudessa esitellyn Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelman arvoja hyvin. Arvoina suunnitelmassa korostuivat turvallisuus, osallisuus, luovuus ja arvostus, jotka kaikki ohjaavat JuJu-työskentelyä myös haastattelujen perusteella.

JuJun työssä näkyy vahvasti lapsen oikeuksien näkökulma. JuJussa käytettävät menetelmät pohjautuvat osittain asiakaslähtöisyyteen ja dialogisuuteen. Nuoren myönteistä ja turvallista kehitystä ja kasvua turvataan JuJussa parantamalla hyviä ihmissuhteita ja luomalla toimivia tukipalveluja sekä verkostoja. Ongelmat kotona voivat lieventyä työntekijöiden tuodessa uusia näkökulmia ja uudenlaista kieltä perheen käyttöön. Perheellä on oikeus saada tukea ja palveluita, jotka edesauttavat perheen pysymistä koossa. JuJussa tehtävä työ voi parhaimmillaan ehkäistä nuoren huostaanottoa ja sijaishuoltoa.

Nuorten ja perheiden ongelmiin vastaaminen intensiivisellä otteella voi ehkäistä tilanteen vakavampaa kriisiytymistä, joka voi vaikuttaa negatiivisesti nuoren kehitykseen. Haastatteluissa nuoria yhdisti kolme teemaa, joissa he kokivat tarvitsevansa ja saaneensa tukea. Näitä olivat perhesuhteet, koulunkäynti ja vuorokausirytmä. Näiden asioiden kuntoon saaminen edistää ja tukee nuoren myönteistä kehitystä myös heidän itsensä mielestä.

JuJu-työskentely lisää asiakkaana olevan nuoren elämäntaitoja. Työskentely JuJussa vaikuttaa lisäävän nuoren uskoa itseensä. Lisääntynyt elämäntaitojen tunnetta nuori voi käyttää voimavarana, joka auttaa häntä selviämään vastoinkäymisistä ja stressaavista tilanteista paremmin. Elämäntaitojen tunne voi auttaa nuorta tekemään parempia valintoja ja asettamaan itselleen tavoitteita. Elämäntaitojen tunne voi lisätä nuoren myönteistä kehitystä.

Kolmen nuoren haastatteluista voi päätellä, että heillä on vaikeuksia kiinnittyä ympäröivään yhteiskuntaan. Yleisesti hyväksytyt käyttäytymismallit ja velvollisuudet, kuten

koulutyö, ovat haastatelluille nuorille ongelmallisia. Avohuollon palveluiden tarkoituksena on ennaltaehkäistä ongelmia ja tukea nuoren myönteistä kehitystä. Jujussa nuori oppii ottamaan vastuuta elämästään, joka ennaltaehkäisee esimerkiksi koulutuksellista syrjäytymistä. Koulunkäyntiongelmien käsittely ja vähentäminen voi kiinnittää nuorta vallitsevaan yhteiskuntaan. Käytännössä koulunkäyntiongelmiin puuttuminen tarkoittaa vaikuttamista monelle nuoren elämän osa-alueelle, jotka vaikuttavat koulunkäyntiongelmien syntyyn. Vuorokausirytmien normalisoiminen, sosiaalisten suhteiden tarkastelu ja perheasioissa tukeminen ovat onnistuneet työntekijöiltä hyvin haastateltujen nuorten kohdalla.

Avohuollon palveluiden tulee olla asiakkailleen vapaaehtoista. Haastatelluista nuorista yksi ei kokenut tarvitsevansa tukea mihinkään vaan ilmoitti olevansa JuJussa, jottei jäisi luokalle tai joutuisi huostaan. Toinen nuori kuvasi joutuneensa JuJuun ja pelkäsi kiellettyjen johtavan johonkin vakavampaan. Nämä kommentit kyseenalaistavat avohuollon palvelun vastaanottamisen vapaaehtoisuutta nuoren näkökulmasta käsin.

Nuorten haastatteluista nousi esiin työntekijöiden suuri rooli työskentelyssä. Haastatellut nuoret odottavat työntekijöiltä rehellisyyttä ja avoimuutta, jotta voisivat luottaa tähän. He kaipaavat elämäänsä tukea ja turvaa, jota turvallinen aikuinen voi antaa. Työntekijän rooli JuJussa on olla turvallinen aikuinen nuorelle ja tämä on haastattelujen mukaan toteutunut JuJun työssä hyvin. Aikuisen läsnäolo ja tuki luovat turvallisuuden tunnetta, joka voi puuttua nuoren elämästä.

10 RELIABILITEETTI, VALIDITEETTI JA EETTISYYS

Opinnäytetyön aihetta miettiessäni tiesin, että haluan sen liittyvän lastensuojeluun ja haluan tuoda nuoren asiakkaan ääntä kuuluviin. Aihetta suunnitellakseni tein töitä päivystävässä lastensuojelussa, ja jotkut avohuollon tukitoimet olivat minulle työni puolesta tuttuja. Halusin syventää tietämystäni uudesta avohuollon tukimuodosta, koska olin toistuvasti törmännyt päivystävässä lastensuojelussa nuoriin, joilla oli ongelmia koulunkäynnissä ja perhesuhteissa ja tämän vuoksi heidät oli kiireellisesti sijoitettu perhetukikeskukseen. Uusien lähestymistapojen tutkailu ja nuorien näkemysten esiintuominen kiinnosti minua. Päivystävän lastensuojelun työskentelytavat eroavat JuJun työtavoista, joten oman ammatillisen kasvuni vuoksi oli mielenkiintoista tutustua palveluun, jonka vastaanottaminen on vapaaehtoista asiakkaina oleville nuorille.

Esimieheni ehdotti, että ottaisin yhteyttä JuJuun. Pidimme toukokuussa 2010 JuJun vastaavan ohjaajan kanssa palaverin, jossa hahmottelimme opinnäytetyöni aihetta. Toin palaverissa esiin, että haluaisin kerätä aineistoa asiakkaina olevilta nuorilta, jotta he saisivat kertoa oman näkemyksensä JuJusta. Totesimme yhdessä, että nuorten haastattelu ja tuloksista kertominen voisi antaa työryhmälle palautetta JuJun ensimmäisestä toimintavuodesta. Sovimme, että saatuaani tutkimusluvan Tampereen kaupungilta, teen lyhyen esittelypaperin (LIITE 1) opinnäytetyöstä, jota JuJun työntekijät voivat antaa asiakasperheille tapaamisissaan. Tutkimusluvan sain toukokuussa 2010, jolloin vein myös kuvauksen ja suostumuslupakaaavat JuJuun.

JuJun kuvaamiseksi tarvitsin tietoja työntekijöiltä ja sovimme pitävämme yhteyttä sähköpostitse ja puhelimitse. JuJun työyhteisö auttoi minua selventämään JuJun kuvauksen tarvittavia asioita. He lukivat tekemäni kuvauksen ja auttoivat minua kirjoittamaan paikkansapitävän kuvauksen JuJusta.

Aineistonkeruun metodia valitessani kohtasin ensimmäiset hankaluudet. Halusin tuoda nuorten asiakkaiden ääntä kuuluviin ja mietin pitkään kuinka se onnistuisi parhaiten. Tutustuin mm. eläytymismenetelmään, jossa aineistoa hankitaan kirjallisina tuotoksina. Tiesin, että tulisin keräämään aineistoa nuorilta, joilla on kouluvaikeuksia. Pohdin, etteivät nuoret ole välttämättä halukkaita kirjoittamaan tarinoita, koska kirjoittaminen saattaisi muistuttaa liikaa koulun ainekirjoitusta. Kyselylomakkeella en olisi saanut nuorten omia käsityksiä ja kokemuksia esiin, joten hylkäsin strukturoidun lomakkeen

käytön jo alkuvaiheessa. Päädyin haastattelumetodiin, koska nuorten kanssa keskustelemalla voisin saada enemmän tietoa heidän käsityksistään ja kokemuksistaan. Halusin antaa nuorille mahdollisuuden kertoa vapaasti ajatuksiaan ja kysyä minulta suoraan, jos kysymyksissä olisi jotakin askarruttavaa.

Aineistoa aloin keräämään toukokuussa 2010 ja viimeisen haastattelun tein marraskuussa 2010. Haastatteluihin osallistumista markkinoivat lähinnä JuJun työntekijät, vaikka kävin myös itse paikanpäällä kertomassa paikalla oleville nuorille tutkimuksesta. JuJussa on asiakkuuksia alle kymmenen samanaikaisesti. Kaikki nuoret eivät halunneet osallistua haastatteluihin eikä heitä missään vaiheessa painostettu muuttamaan mielipidettään. Ainakin yhden nuoren huoltaja kieltäytyi allekirjoittamasta suostumustaan lapsensa haastattelemiseen. Haastatteluja tein lopulta kolmen eri nuoren kanssa. Yhden nuorista haastattelin kahteen kertaan. Työssäni en ole tarkoituksellisesti esitellyt haastateltujen nuorten taustatietoja, ikää tai sukupuolta. Tällä toivon takaavan nuorien anonymiteetin ja näin lisätä myös tutkimuksen eettisyyttä. Tulososiossa jätin pois haastatteluissa esiinnousseita henkilöhistoriaan viittaavia tietoja, joista haastatellun henkilöllisyys olisi paljastunut ainakin JuJun työntekijöille. Suorat lainaukset olen esittänyt niissä asiayhteyksissä, joissa ne haastatteluissa tulivat esille.

Ennen ensimmäistä haastatteluani laadin teemoja ja niihin liittyviä apukysymyksiä (LIITE 3). Aaltolan ja Vallin (2007, 28) mukaan haastattelupaikan valinnan tärkeyttä on syytä korostaa. Pyrin minimoimaan haastattelun ulkopuolisten seikkojen vaikutusta. Haastattelupaikaksi valitsimme yhdessä JuJun ohjaajien kanssa Kuusikon perhetukikeskuksen takkahuoneen, joka on paikkana rauhallinen ja missä häiriötekijät ovat vähäisiä. Haastattelut äänitin sanelukoneella, josta litteroin äänitteet Word-tiedostoiksi. Litteroitua aineistoa kertyi 19 liuskaa. Kestoiltaan haastattelut olivat 20-80 minuuttia pitkiä.

Aloitimme ensimmäisen nuoren kanssa haastattelun aamulla kello yhdeksän. Nuori oli ennen haastattelua saanut luettavakseen tiivistelmän tutkimussuunnitelmastani ja kertaasin asioita vielä ennen varsinaisen haastattelun alkua. Kävin nuoren kanssa läpi tutkimuslupaa painottaen erityisesti luottamuksellisuutta ja anonymiteettiä. Esittelin nuorelle nauhurin ja kysyin vielä erikseen lupaa nauhoittaa keskustelumme. Nuori hyväksyi nauhoittamisen eikä ainakaan sanallisesti kertonut nauhurin haittaavan häntä. Havaitsin nuoren olevan vielä melko väsynyt, joten aloitin haastattelutilanteen tarjoamalla mukana tuomiani virvokkeita ja makeisia. Nuori oli jo ennen haastattelun alkua hyvin lyhytsa-

nainen ja viestitti nonverbaalein elein, ettei tilanne ollut hänelle erityisen miellyttävä tai kiinnostava. Nuori vastasi tehtyihin kysymyksiin lyhytsanaisesti käyttäen ajoittain pelkkiä nonverbaaleja eleitä kuten nyökkäyksiä tai olan kohautuksia tai pelkkiä hymähdyksiä. Keskusteluyhteyden saaminen nuoreen osoittautui haasteelliseksi. Varsinaisen haastattelutilanteen jälkeen nuori kuitenkin puhui oma-aloitteisesti. Eskolan ja Vastamäen (2007, 25) mukaan ei ole lainkaan tavatonta, että haastateltava rentoutuu heti nauhurin sammuttua.

Seuraavassa haastattelussa osasin ennakoitua tilanteeseen paremmin, ja saavutinkin keskusteluyhteyden nuoreen heti haastattelun alussa. Esitin kysymyksiä teema-alueista ratkaisukeskeisen mallin mukaisesti. Varsinkin asteikkokysymysten esittäminen oli hyvin antoisaa ja myös nuori käytti enemmän aikaa miettimiseen ja vastaamiseen. Asteikkokysymysten avulla asiakas voi verrata, onko esimerkiksi tilanne nyt parempi vai huonompi kuin ennen, tai mitä tilanteessa on nyt enemmän tai vähemmän (Rautiainen).

Kolmannen haastattelun oli tarkoitus olla ensimmäiseksi haastatellun nuoren uusinta-haastattelu, johon olin valmistautunut. Päiväosastolle saavuttuani kuulin, ettei nuori tulekaan haastatteluun. Sain kuitenkin haastatella toista jo kerran kesäkuussa haastattelemani nuorta uudestaan. Aikaa edellisestä haastattelusta oli tuolloin kulunut kolme kuukautta. Minulla oli mukana litteroituna kesäkuussa tehty haastattelu, joten kävimme nuoren kanssa läpi ensimmäisen haastattelun jälkeen tapahtuneita muutoksia ja keskustelimme enemmän hänen tavoitteistaan ja elämänhallinnasta. Tämä haastattelu oli avoin ja ilmapiiriltään rento. Marraskuussa 2010 saimme sovittua kolmannen nuoren kanssa haastatteluajan. Ongelmaksi tässä nousi se, että tunsin nuoren lastensuojelussa tekemiä sijaisuuksien kautta. Nuorta tämä seikka ei häirinnyt vaan hän koki helpommaksi puhua tutulle henkilölle. En ollut tehnyt nuoren kanssa kahdenkeskistä ohjaustyöskentelyä emmekä olleet nähneet toisiamme kuin joitakin kertoja, joten katsoin, ettei tilanne vaarantanut tutkimuksen eettisyyttä. Haastattelu sujuikin hienosti eikä nuori arastellut kertoa omia positiivisia tai negatiivisia kokemuksiaan JuJusta. Viimeisen haastattelun jälkeen koin, että olin kehittynyt haastattelijana ja osasin kysyä tarkentavia kysymyksiä kiirehtimättä.

Opinnäytetyössäni teorettinen viitekehys muodostui lastensuojeluun liittyvien käsitteiden avaamisesta. Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelman liittäminen JuJun kontekstiin tuo esiin perusteluja JuJun työlle. JuJu on vasta kehittymässä oleva palvelu. Tämä hankaloitti JuJun työn kuvaamista teoriatasolla, koska työmuoto kehittyi opinnäytetyötä tehdessä. Toisaalta oli hedelmällistä tutkia kehittyvää palvelua ja tuoda esiin asiakkaina olevien nuorten näkemyksiä JuJusta.

Opinnäytetyön johtopäätöksissä olen selvittänyt mitä kolmen nuoren haastatteluista nousi esiin. Johtopäätökset perustuvat haastatteluaineistoon ja sen peilaamiseen teoriaan, joten johtopäätökset eivät ole yleistettävissä koko JuJun asiakaskuntaan tai nuoriin yleensä. Haastattelujen tulokset kuvaavat haastatellun ajatuksia aineiston keruu hetkenä, joten haastattelujen uusiminen voisi tuoda toisenlaisia näkökulmia ja kokemuksia. Aineiston voidaan katsoa olevan uskottava, koska haastateltavat toivat avoimesti esiin negatiivisia ja positiivisia asioita JuJusta. Haastatteluihin valikoituivat ne nuoret, jotka saivat vanhemmiltaan luvan ja halusivat jostakin syystä osallistua tutkimukseen.

Miettiessäni kehittämisehdotuksia JuJuun huomasin pohtivani paljon paikan nimeä. Työni kirjoitusasussa olen nimittänyt Päiväosasto JuJua pelkäksi JuJuksi. Palvelua kutsutaan Päiväosasto JuJuksi, mutta päiväosasto nimitys ei kuvaa ympärivuotista käytäntöä. Syksyisin asiakkaina olevia nuoria ei ole juuri päivisin paikalla. Keväisin nuoria otetaan JuJun tiloihin suorittamaan opintojaan myös päivä-aikaan. Nimen kehittäminen tai pelkistäminen pelkäksi JuJuksi voisi olla paikallaan. Nimeen voisi myös liittää elämänhallinnan käsitteen, koska haastattelujen analysoinnin perusteella JuJu edistää nuoren elämänhallintaa monin tavoin.

Avohuollon palvelun vastaanottamisen vapaaehtoisuudesta ja verkoston näkemyksistä olisi mielenkiintoista saada lisätutkimuksia. Menetelmistä erityisesti dialogisuuteen pyrkivät ennakoitdialogit ja niiden tutkiminen voisivat tuottaa hyödyllistä tietoa. Olisi myös kiinnostavaa tietää mitä dialogisten menetelmien käyttö edellyttää työntekijältä ja millä tavoin esimerkiksi sosiaalialan koulutus tukee dialogisen lähestymistavan omaksumista.

Opinnäytetyöni tekeminen osoittautui melkoiseksi vuoristoradaksi. Aiheen rajaaminen oli minulle hankalaa ja kuljinkin useita harhaanjohtavia polkuja päästäkseni vain aina takaisin lähtöpisteeseen. Työ on vienyt enemmän aikaa kuin olisin koskaan voinut ar-

vatakaan, mutta sen tekeminen on opettanut minulle paljon niin lastensuojelusta kuin minusta itsestäni. Kirjallisesta raportista on karsittu harhapolkujen kulkemisen tuloksia kymmeniä sivuja, mutta jälkeinpäin ajateltuna kaikki on ollut minulle opettavaista. Työn tulosten perusteella JuJun tekemä työ on tärkeää asiakkaina oleville nuorille ja toivon, että JuJun hyvät työntekijät jatkavat tekemäänsä työtä ilolla. Toivon, että alkuperäinen tavoitteeni nuoren äänen esiintuomisesta on välittynyt myös lukijalle ja löysitte Jutusta Juonen.

LÄHTEET

Alaste, M. & Mandelin, M. 2009. Intensiivityö- Uuden lastensuojelutyömuodon kehittäminen Tampereella. Tampere: Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Auvinen-Tornberg, O. Yhteiskuntatieteiden maisteri. 2010. Henkilökohtainen tiedonanto 12.10.2010. Tampereen kaupunki. Päivösasto Juju.

Eskola, J., & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltonen J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 25–43.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hämäläinen, S. 2005. Mitä NLP on? Luettu 14.10.2010.

http://www.turunkesayliopisto.fi/kkopetus/121105_hamalainen.pdf

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007. Perheen parhaaksi- Perhetyön arkea. Helsinki: Edita

Kumpulainen, A. 2010. Lastensuojelun työryhmä. Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelu 2009. Kuusikko-työryhmän julkaisusarja. Helsinki: Edita. Tulostettu 10.3.2011.

http://www.kuusikkokunnat.fi/SIRA_Files/downloads/Lastensuojelu/LS_2009.pdf

Lapsiasiavaltuutettu. Luettu 21.1.2011. http://www.lapsiasia.fi/lapsiasiat/keskeiset_lait

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Lastensuojelun käsikirja. Sosiaaliportti. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 31.12.2008. Luettu 30.9.2010.

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/>

Rautiainen, R. Eheyttä kohti- Keskusteluja Ritva Saarelaisen kanssa. . Luettu 5.1.2011. <http://www.ratkes.fi/tietoa-ratkaisukeskeisyydesta/artikkeleita/eheyttae-kohti>

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Pösö, T. Sosiaalityön professori. 2010. Luento 19.1.2010. Lapset ja lastensuojelu. Tampereen yliopisto.

Mehtonen, H. 2010. Intensiivisen perhetyön ensimmäinen toimintavuosi Lempäälässä – Bikva arviointi. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 14.1.2011.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23417/Mehtonen_Heidi.pdf?sequence=2

Merelä, M. 2010. Vastaava ohjaaja. Päivösasto Juju. Henkilökohtainen tiedonanto: julkaisemattomia dokumentteja ja sähköpostiviestejä.

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mikkola, M. 2004. Lastensuojelu ja eurooppalaiset ihmisoikeudet. Teoksessa: Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. (toim.) Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi, 61-76.

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö, Helsinki:Edita.

Tampereen kaupungin lastensuojelusuunnitelma. 2009-2012. Arvokas Arki. Luettu 30.9.2010.

http://www.tampere.fi/material/attachments/a/5jygn4nPa/ArvokasArki_lastensuojelusuunnitelma.pdf

Tampereen kaupungin hyvinvointipalvelut 1. Esite. Luettu 17.5.2010.

http://www.tampere.fi/material/attachments/k/5oGZJmbDa/paivaosaston_esite.pdf

Tampereen kaupungin hyvinvointipalvelut 2. Esite. Luettu 25.10.2010.

<http://www.tampere.fi/material/attachments/k/5oGZBOrki/kuusikko.pdf>

Taskinen, S. 2007. Lastensuojelulaki (417/2007). Soveltamisopas. Stakes: Oppaita 65. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 1. Luettu 22.12.2010.

<http://info.stakes.fi/verkostomenetelmat/FI/index.htm>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2. Luettu 22.12.2010.

http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/1648072C-77ED-4D4B-90BF-08C8DB98C0B6/0/Tulevaisuuden_muistelu.pdf

Uusimäki, M. 2005. Perhetyö palvelujärjestelmässä. Teoksessa: Reijonen, M. (toim.) Voimaa perhetyöhön: arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Keuruu: Ps-kustannus, 17-42.

LIITTEET

LIITE 1

Päiväosasto Juju- nuorten käsityksiä asiakkuudestaan

Olen Eeva Lyyra ja opiskelen sosiaalialan koulutusohjelmassa Tampereen ammattikorkeakoulussa. Opintojeni loppuunsaattamiseksi haluaisin laatia opinnäytetyön koskien päiväosasto Jujua. Vanhempien tulisi antaa kirjallinen suostumus siihen, että heidän alaikäinen lapsensa saa osallistua tutkimukseen. Seuraavassa kerron lyhyesti tutkimuksestani. Lisätietoja saatte ottamalla minuun yhteyttä. Tutkimusaiheena on päiväosasto Jujun asiakkaina olevien nuorten käsitykset asiakkuudestaan.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää nuorten käsityksiä Jujusta ja omasta asiakkuudestaan. Tavoitteena on tuottaa tietoa päiväosasto Jujun työntekijöiden käytettäväksi niin, että se hyödyttää myös asiakkaina olevia nuoria. Nuorelta saatu tieto voi hyödyttää hyvinvointipalveluiden suunnittelua ja nuorilla olisi mahdollisuus vaikuttaa Jujun toimintaan.

Tutkimusmenetelmä on laadullinen ja aineisto hankitaan avoimella yksilöhaastattelulla. Haastattelut nauhoitetaan nauhurilla käytännönsyistä. Mahdollista on myös kerätä nuorten käsityksiä kirjallisessa muodossa, mikäli haastattelutilanteet osoittautuvat jostain syystä epämiellyttäväksi. Aineiston keruu tulee tapahtumaan Kuusikon perhetukikeskuksessa päiväosastolla. Tarkoitukseni on minimoida riskit ja haitat, joita voisi koitua haastateltaville nuorille. Tämän vuoksi en tule keräämään nuorilta taustatietoja, jotta henkilöllisyyden salaaminen onnistuisi. Päiväosasto Jujun asiakasmäärä on pieni, joten edes henkilön sukupuolta en tule esittelemään opinnäytteeni kirjallisessa raportissa.

Valmiin tutkimuksen tulen toimittamaan päiväosasto Jujuun ja tulen esittelemään sen Tampereen ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan kirjallisena raporttina ja pdf-muotoon tallennettuna Theseus- verkkokirjastoon (www.theseus.fi). Valmiin opinnäytetyön esittelytilaisuuteen tulen lähettämään kutsun päiväosasto Jujuun. Aineiston hankkimisessa ja käyttämisessä tulen soveltamaan henkilötietolain (523/1999). säännöksiä. Tutkimusaineiston tulen hävittämään opinnäytetyön valmistuttua. Oheisella suostumuskaavakkeella pyydän suostumustanne tutkimukseen osallistumiseen. Ystävällisin terveisin Eeva Lyyra

LIITE 2

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimus: Päiväosasto Juju- nuorten käsityksiä asiakkuudesta

*Tekijänä Eeva Lyyra,
Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma*

Minulle on selvitetty yllä mainitun tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Olen myös tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta tutkimukseen osallistujalle minkäänlaisia kustannuksia, hänen henkilöllisyytensä jää vain tutkijan tietoon ja nuorta koskeva aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Suostun siihen, että lastani/minua haastatellaan ja haastattelussa annettuja tietoja käytetään kyseisen tutkimuksen tarpeisiin. Nuori voi halutessaan keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa ilman, että hänen täytyy perustella keskeyttämistään tai että se vaikuttaa nuoren hoitoon tai asiakassuhteeseen.

Päiväys

Tutkittavan vanhemman allekirjoitus ja nimenselvennys

Päiväys

Tutkittavan allekirjoitus ja nimenselvennys

HAASTATTELULOMAKE/ APUKYSYMYKSIÄ

1. Kertoisitko hieman mikä on päiväosasto Jujun?
2. Minkälaista on olla Jujun asiakas?
3. Miten Jujun asiakkaaksi pääsee?
4. Mitä tavoitteita olet asettanut itsellesi ollessasi Jujun asiakkaana?
5. Mitä etuja on olla Jujun asiakas?
6. Mitkä seikat ovat johtaneet siihen, että olet päiväosaston asiakas?
7. Mitä haittaa Jujun asiakkuudessa on?
8. Mikä päiväosasto Jujun työssä koet sinua auttavan?
9. Millä tavoin olet itse osallisena asiakkuudessasi?